

Dilia

JOHN OSBORNE

KOMIK

10 973

100000 279015

O S O B Y

Billy Rice

Jana Riceová

Archie Rice

Phoebe Riceová

Frank Rice

William /bratr Bill/ Rice

Graham Dodd

P O Z N Á M K A

Music hall umírá a s ním významná část Anglie. Odešlo cosi z jejího srdce, cosi, co patřovalo každému, neboť to bylo vpravdě lidové umění. Když jsem psal tuto hru, neužil jsem prvků z techniky music hallu, abych těžil z účinného triku, ale protože věřím, že tyto prvky řeší některé věčné problémy času a prostoru, s nimiž se dramatik potýká, a také proto, že to bylo podstatné jak pro příběh, tak pro jeho scénérii. Nejenomže má tato technika své vlastní tradice, své vlastní konvence a symboly, svou vlastní mystiku, ona přímo přetíná ohraničení takzvaného naturalistického jeviště. Její kontakt je okamžitý, vitální a přímý.

Předehra

1. Billy a Jana
2. Archie Rice - "Neberte ho vážně!"
3. Billy, Jana a Phoebe
4. Archie Rice - "Zase malér"
5. Billy, Jana, Phoebe a Archie

Přestávka

6. Billy, Phoebe, Jana, Archie a Frank
7. Archie Rice - "Programová vložka"
8. Billy, Phoebe, Jana, Archie a Frank

Přestávka

9. Frank Rice - zpívá pro vás
10. Billy, Phoebe, Jana, Archie a Frank
11. Návrat starých zlatých časů
12. Jana a Graham - Archie a Bill
13. Archie Rice - jediný a jedinečný

SCÉNÉRIE

Příběh se odehrává ve velkém pobřežním místě. Dám, v němž Riceovi bydlí, je jeden z těch vysokých šeredných monumetů, jak je stavěli úspěšní podnikatelé tohoto století. Kočarem bylo odtud na pobřeží pětadvacet minut. Nyní po pobřeží hučí trolejbusy, nabité dělníky z továrniček, které vyrostly kolem. Jsme v té části města, ktercu výletníci nikdy ne spatří, a když už spatří, obrátí se zpět do parků. Protože tomu chtěli uniknout, trmáceli se dvě tři hodiny ve vlaku. Ani tudý nemusí projít cestou do středu města z hlavního nádraží: protože to je samostatné město a má své vlastní nádraží - docela velké s rozlehlým skladištěm a seřazovacím prostorem. Ovšem vlaky na hlavních směrech tu nestaví. Není to sídlištní čtvrť, ale ani průmyslová. Je tu plno špinavých, nezastavěných míst, vysokých černých zdí, je tu plynem, strmý komín a státní silnice, samý prach a nákladní auta. Krámy jsou roztroušeny po nárožích úzkých uliček. Novinový stánek, koloniál, rybí bufet.

1. číslo

Vzadu organtýn. Za ním část města. Před ním vysoké pódium, k němuž vedou schody. Nízké kulisy a dveřní rámy vytvoří stěny. Spouštěním různých závěsů, tahů a prospektů možno proměňovat jevištní prostor. Vpravo a vlevo rampy dveře. Osvětlení je toho druhu, jaké byste čekali v místním music hallu: všechno pěkně zpřímá, jasné a ostré, anebo prostý hledáček. Scény i mezihry nutno ovšem osvětlovat tak, jako by to byla prostě jednotlivá čísla programu. Výběr nábytku a kulis je omezený jako pro krátký skeč. Po obou stranách proscénia jsou čtverce, na nichž se rozsvěcují čísla programu. Jsou tu problémy téhož druhu, s jakými se musí vyrovnávat každý místní režisér vždy v pondělí ráno /když se stavuje nový program/ při dvojitém provozu ve svém divadle.

Hudba. Ta nejnovější, nejhluchnější, nejhorší. Organtýnová opona. Na ní jsou namalovány ohromné mladé nahé dámy, mávajících pestrými vějíři a vesele vyhazujících nohama. Velkými písmeny slova: TAK TY NEZNÁŠ AKTY ROCKU?

Za organtýnem vzadu světlo na starého muže. Přečází jevištěm zleva doprava. Když dosáhne středu, zastaví se, dívá se nazad. Je slyšet řev a jekot. Jakási žena se snaží odtrhnout dva muže - snad svého syna a svého milence. Křik: "Pusť ho, nech ho!" Prosím tě, ne! Pusť ho!" Muž zajde doprava a znovu se objeví víc vpředu. Něco třeskne, pak rámus. Muž se opět vprostředku zarazí, pak jde dál. Žena ječí, tentokrát pronikavě. Muž se opět zastaví, obrátí se a křičí přes zábradlí schodiště: "Mohli byste laskavě být zticha tam dole!?" Čeká, žádná odpověď. "Přestanete laskavě s tím rámusem?" Řekl to důstojně, ale má silný hlas, a tak rámus na chvíli ustane. Muž pokývá hlavou a pokračuje v cestě. Kdo si křičí: "Zavři chleběrnu, ty blázne stará, zatracená!" Ženský vzlyk uďělá tečku za větou, starý muž zaváhá, obrátí se a volá dolů: "Není vám nic, paní -" Je slyšet mužský hlas, naléhavý a ohnivý. Dveře prásknou a hluk je ztlumen. Stále je ještě slyšet vzlykot, ale situace je už asi kontrolovanější. Starý muž se vrátí do středu a vstoupí dveřním rámem.

Billy Rice je švihák, třebaš je mu přes sedmdesát. Má proč být pyšný na svůj vzhled, je to výsledek celoživotního úsilí, kdy byl obdivován jako muž s krásnou postavou. Je štíhlý, vzpřímený, atletický. Zrovna září zdravím. Vlasy má šedivé, husté a hedvábné od zuřivého denního kartáčování. Jeho šaty jsou pravděpodobně pětadvacet let staré - tak jako

jeho špičaté lakýrky - ale dobře vyžehlené a pěkné. Řetízek od hodinek se mu blyští, límec má upevněn sponou poď pevně uvázanou černou kravatou, jeho hnědý diplomat je lehce pošinut na stranu. Když promluví, tak s důstojným edvardiánským přízvukem - je to jisté odmítnutí jak oxfordské normy, tak londýnského slangu - a přitom se mu daří vyhnout se povznešenosti i ordinérnosti. Jení to vskutku mluva jedné třídy, ale jednoho období. Nyní ji často neslyšíme.

/Revuální opona nahoru/

Jde středem vpřed, odloží složené noviny, dvě láhve piva a telegram, na který letmo pohlédne. Přejde napravo ke dveřím na předscéně, zpívaje si sonorně, ale vesele:

Spesiteli, tys můj hrad,
v Tobě já chci přebývat!

Znovu se objeví, v košili a ve vestě a obléká si těžký vlněný cardigan. Stále si zpívaje posadí se, nalije si do sklenice pivo a začíná si rozvazovat tkaničky u bot. Boty odloží vzadu vprostředku do krabice s hedvábným papírem. Zdola se opět ozývá hluk. Upije ze sklenice, vytáhne špičatý pilníček a začne si odborně čistit nehty, jako by odstraňoval staré imaginární snítka prachu. Zdola jekot. Billy promluví vážně a s rozmyslem:

Billy

Zatracení Poláci a Irčani. /Posadí se a obuje si domácí trepky/

/Hlavní dveře bouchnou/

/Vytáhne z pouzdra brýle a nasadí si je/
Aby tu pakáž čert vzal! /Rozloží noviny/

/Kdosi neustále zvoní u domovních dveří/

/Vypadá podrážděně, ale má nohy nahoře a je příliš pohodlně uveleben, než aby se hýbal. Vesele si zpívá, jako by chtěl přehlušit zvonění/

Blíž k Tobě, Bože, blíž,
blíž k Tobě, blíž!

/Naslouchá a pak pokračuje/

Třebas mě pozvedá kříž
k dobrotivému Pánu,

/Sebere noviny a vážně se do nich zahledí/

já zpívat neustanu:
blíž k Tobě, Bože, blíž,
blíž k Tobě, blíž!

/Odloží noviny, vstane/ Proč najdou otevřít!
/Opře se o křeslo a je na rozpacích, nebude-
li nakonec přece jenom muset jít/ Takovíhle
lidi by potřebovali zavřít. /Vypadá to, že
nakonec přece jenom nebude muset nikam cho-
dit, a tak se opět uvelebí/ Danda jedna mi-
zerná, špinavá. /Sebere noviny a náhle je
odstrčí/ Panebože, to je průvan! /Vstane,
jde ke dveřím a vyhlédne ven/ Že zase necha-
li dole otevřeno! Máma je porodila někde na
mezi. /Vezme pokrývku a připevní ji na dve-
ře/ Nejspíš je máma porodila někde na mezi.
Zvěř. /Zpátky ke křeslu a posadí se/ Jako
zvěř. Divoká zvěř. /Posadí se/

/Zleva zezadu přichází mladá dívka/

/Billy si ještě nalije pivo/

/Dívka klepe na dveře/

/Billy poslouchá/ Kdo je?

/Dívka opět klepe/

Kdo je to? V tomhle prokletém baráku nemá
člověk chvíli klidu.

Děvče To jsi ty, dědečku?

Billy Cože?

Děvče To jsem já, Jana.

Billy /vstává/ Kdo?

Jana Já, Jana.

Billy /jde ke dveřím a stojí za nimi/ Ani noviny

si člověk nemůže v klidu přečíst. Kdo?

Jana Tvoje vnučka. /Jana se snaží otevřít dveře, ale závěs jí v tom brání/

Billy Moment! Moment! Pomalu! /Sehne se/

Jana Promiň.

Billy Pomalu! /Odstraní závěs a otevře dveře/

/Jana Riceová je asi dvaadvacetiletá tmavovláška, zuby jí trochu vyčnívají ven a má špatný zrak. Většina lidí by řekla, že je ošklivá, ale humor a něžnost si již kolem jejího nosu a očí začaly uplatňovat své malé nároky. Její ústa jsou velká a ušlechtilá/

Jana Ahoj, dědečku!

Billy Já koho že sem čerti nesou.

Jana Promiň.

Billy Já myslel, že se sem žene někdo z těch bláznů. Tak pojď dál, když jdeš k nám, mezi dveřmi je průvan. Sotva jsem se posadil.

Jana /vchází, líbá ho/ Jestli jsem tě vyrušila, promiň.

Billy Zrovna jsem se posadil k večerníku. Je to ratejna, tenhle barák.

Jana Jak se ti vede?

Billy Ratejna je to. Potřebovali by zavřít. A víš, co je nového, ne? Víš, koho dala nahoru do Mickova starého pokoje, ne? Nějakého černocha. Namouduši. Povídám ti, přišla jsi do blázince.

Jana Vypadáš moc hezky. Jak se cítíš?

Billy Dobře. To víš, v mém věku člověka tuhle bolí a tamhle píchá. Phoebe asi šla do bio-

Jana Já jí nic nenapsala.

Billy Prostě nic neřekla. Tak jsem nečekal, že někdo bude bouřit.

Jana Rozmyslela jsem se až dneska ráno.

Billy Sotva jsem si sed k večerníku.

Jana Promiň, vyrušila jsem tě.

/Zachovala se velmi obezřele. Fakt, že jeho večer byl narušen, je uznán. Vzezření roztržité popudlivosti povoluje a Billy se maličko usměje. Koneckonců je rád, že ji vidí/

Billy Tak pojď, dej dědovi pusu.

/Jana ho políbí/

Jana To jsem ráda, že tě zase vidím.

Billy Mám radost, že jsi přišla, Janičko. Takové překvapení. Jen si odlož.

/Jana si svlékne kabát a hodí na stůl krabičku cigaret/

Jana Vem si.

Billy Phoebe přijde hned. Ani nevím, proč chodila ven.

Jana Třeba šla do kina.

Billy Ženská bláznivá. Ale to je od tebe hezké. Moc hezké, děkuji ti. Jo, říkala, že někam půjde. Nevím, proč nemohla zůstat doma.

Jana Však ji znáš. Ráda chodí do biografu.

Billy Musí si zvykat. Už není žádná mladice. Však ono ji to přejde, až bude stará jako já. /Otevře krabičku a vytáhne z kapsy slonovino-

ne, když je doma, není s ní za chvíli k vy-
držení. A já hádky nesnesu. Teď už ne. /Hle-
dí před sebe/ Nemá cenu hádat se s ní. Ne-
chceš kapku piva?

/Jana zavrtí hlavou/

Ona tě prostě neposlouchá. Vážně nechceš?
V kuchyni je celá basa. Frank ji dones dnes-
ka dopoledne.

Jana Ne, děkuji, dědečku.

Billy Jak ji to popadne, seberu se a jdu ven.

Jana Kam?

Billy Na procházku. Nebo do klubu. Ty jsi v klubu
nebyla. To tě tam musím vzít. Tam je klid,
nemyslí si. Jenom v sobotu ne. To tam chodí
manželky. Ale většinou je to starší genera-
ce jako já.

Jana To by šlo.

Billy Aspoň je kam jít, když tady toho máš po krk.
Takové mládeži jako jsi ty, by se tam ovšem
sotva líbilo. Ty radši někam, kde hraje
džes, víš?

Jana Ráda bych šla. Musíš mě vzít s sebou.

Billy Vážně bys šla? Vážně? Tak platí. Ale varu-
ju tě. Žádného boogie-woogie se tam nedo-
ckáš. Jak dlouho se zdržíš?

Jana Jenom přes neděli.

Billy Půjdem zítra večer. V neděli se to hodí. Sem
tam jim zazpívám nějakou starou písničku,
když mám náladu. Poslední dobou jsem nezpí-
val, dávno ne. Nemám náladu.

Jana Kde je táta?

Billy V divadle. Hraje tady, tenhle týden v Gran-
du, přece víš.

Billy Teď nějak nemám náladu. Když tu tak člověk sedí, napadají ho černé myšlenky. Jo, pak je ten Delfín, dole v ulici. Chodím tam, samo sebou. Ale starou partu tam nenajdeš. Co říkáš situaci, he? To je radost. Co si myslíš o tom Egyptě? Lidi si už s námi dělají, co je napadne. Prostě, co je napadne. Já tomu nerozumím. Namouduší ne. Archie chodí do té knajpy u hodin.

Jana Do Rakety?

Billy Jo, do Rakety. V sobotu se tam sejdou všechny flundry a hoškové z širokého okolí. Archie mě tam jednou chtěl dostat. Děkuju pěkně. Výsek masa je to.

Jana Co je s tátou?

Billy Je blázen.

Jana Hm?

Billy Strká peníze do zájezdovky.

Jana Ale.

Billy Další jeho ztřeštěný nápad. Mě neposlechne. V té Raketě je pečený vařený.

Jana Hm. V jakém dělá programu?

Billy Ani si nepamatuju název.

Jana Viděls ho?

Billy Kdepak. Nestojím o to. Tyhle nahotiny. Zabíjejí kumšt. Stejně, pořád mu říkám - už je s tím ámen. Už dlouho. Bylo po všem, konec, když jsem toho nechal já. Já viděl, kam to spěje. Já viděl, kam to spěje, a šel jsem od toho. Pořádné lidi už nechtějí.

Jana Máš asi pravdu.

...ne-
vysedával v té Raketě. Bez tak tam shání ty
svoje nahatý holky. /Rozehřívá se/ Proč by
taky otec rodiny bral svou ženu a děti, aby
se koukaly na bandu kdovíjakých nahatých
poběhlic? Já v tom nic nevidím. Kdyby as-
pon měly pěknou figuru. Jsou kost a kůže.

Jana /se směje/ Jako já.

Billy Ty nikde nestojíš, jak ses na svět naro-
dila, aby na tebe každý čučel, a pámbu ti za
to požehnej. Ale teď o ženskou s opravdu
pěknou figurou nezavádíš. Já bych moh něco
vyprávět o krásných ženských, to ti povím.
A nebyly taky samej ten mejkap. To byly dá-
my. Dámy, to člověk nejdřív smekl, než se
opovážil je oslovit. A teď? Kolikrát ani
nerozpoznáš ženskou od chlapa. Zezadu ne. A
i zepředu se musíš občas pořádně podívat.

Jana To máš jako s vládou a opozicí.

Billy Cože? Nemluv mi o vládě. Nebo o té druhé
partě. Banda ušmudlaných rošťáků. Potřebo-
vali by zavřít. Archie je blázen. On člo-
věka vůbec neposlouchá. Mě neposlouchal ni-
kdy. Tak jsem se dal dohromady s Phoebe.
Musela leccos překousnout, to ví Bůh. Ale
co ti to povídám! On udělá krachec. A hez-
ky brzy. Uřízl si moc velký krajíc.

Jana Myslíš s tím novým programem. Vážně do to-
ho nastrkal peníze?

Billy Nastrkal peníze! Ty mě bavíš. Nemá ani za
pěťák drobné. Všecko je na úvěr. Na úvěr,
pěkně prosím. Kde ho vzal, je mi záhadou.
Po tom posledním prášvihu. Ovšem pusu má
tvůj táta pěkně proříznutou. Ale to je zhru-
ba všechno. Víš ty, že já utratil tisíce za
jeho študium? Chodil do stejné školy jako
já. A jako jeho bratr. Tisíce liber! Nebyl
žádný stipendista jako ty. A kam se to po-
dělo? /Napije se/ Ta raketa. Měli by ji
zavřít. Někdo by měl o tom napsat na rodní-
ci. Divím se, že to nikdo neudělal.

vandráků. Penzisti. Přece to nebudou trpět. Je ti dobře? Vypadáš, jako bys dlouho ponocovala. Co jsi vyváděla? Hodně flámuješ, ne?

Jana Ani ne.

Billy Musíš si užít, dokud jsi mladá. Až budeš stará, budeš mít utrum. Už vidím, že do půlnoci nepřijde.

Jana Táta?

Billy Mám velkou radost, že tě vidím, Jano. Je ti dobře? Zacházejí s tebou dobře?

Jana Ale jo.

Billy Doufám, že jsou na tebe slušní. Žádný malér nemáš, víš?

Jana Ne, dědečku. Žádný malér nemám.

Billy Tak mi vrtá hlavou, cože jsi nás tak najednou přijela navštívit.

Jana Já jenom -

Billy Nechci po tobě žádné vysvětlování. Dělej si jak rozumíš. Máš asi hlad, víš?

Jana Jedla jsem ve vlaku.

Billy Tos neměla dělat. Zaplatíš hrůzu peněz, a dostaneš samé sarapatičky. Nerozhazuješ peníze, víš?

Jana Snad ne.

Billy Ne, to bych neřek. Jsi hodné děvče, Jano. Ty to někam dotáhneš. Ty nejsi jako ta banda tady v baráku. Ty se o sebe postaráš. Ty budeš po dědečkovi.

/Jana se na něho usmívá/

vid? Jano, když budeš mít nějaký malér, vid,
že přijdeš za mnou?

Jana Přijdu.

Billy Myslím to vážně. Podívej, jsme tu sami mezi
sebou. Slib mi, že přijdeš a svěříš se mi.

Jana Ovšemže přijdu, ale teď nic -

Billy Nedělám si legraci - mluvím vážně. Phoebe
přijde každou chvíli a já nechci, aby něco
věděla. Musíš mi to slíbit.

Jana Slibuju. Když něco bude -

Billy Třeba peníze ..

Jana Povídám ti, že teď -

Billy Mám pár liber na poště. To víš, moc toho
není. Ale pár liber mám. Nikdo to neví, tak
nikomu ani slovo.

Jana Ne.

Billy Hlavně to neříkej těm z penzijnáku. Ale,
jak povídám -

Jana Slibuju ti to, dědečku. Jak budu něco po-
třebovat -

Billy Asi tě moc neplatí, viď. Řekni jim, co jsou
zač - jsou to vydríduchové.

Jana Platí mě docela slušně.

Billy Kolik tě stála cesta sem? /Dostává se do va-
ru/

Jana Ne, dědečku, prosím tě - já nic nechci.

Billy Budeš zticha! Když ti je chci dát, tak je
dostaneš. /Sáhá po peněženke/ Hned to bude.

Jana Prosím tě -

Billy Co je? Nevoněj ti?

Jana O to nejde -

Billy No tak! Poslouchej a ber. Já bych si nedovolil hádat se se svým dědečkem, ani v tvém věku ne. /Počítá peníze/ Hm, nemám při sobě dost peněz. Kolik to dělá?

Jana Nepamatuju si.

Billy Ale pamatuješ. Koukej, tedy máš půllibru. Vem si to jako závdavek. V pondělí zajdu na poštu a vyberu ti zbytek.

Jana Budeš je potřebovat na neděli, dědečku. Cigarety a noviny stojí peníze, a vezmeš mě s sebou do klubu, nezapomeň.

Billy Aha. Jo. Na to jsem zapomněl. Tak tomu budeme říkat půjčka.

Jana Půjčka?

Billy Jo, půjčka. Víš, co je to půjčka?

Jana To vím.

Billy Nesmíš na sobě škudlit. Všichni potřebujem, aby se o nás někdo staral. A musíme si mezi sebou pomáhat. Na vládu spoléhat nemůžeme, ta to přehraje bandě syčáků, co nemají ani dost filipa, aby se postarali sami o sebe. O tebe se chci starat já, Jano. Vážně, chci. Jsi hodná holka a já vím, že si s životem nějak poradíš, že to někam dotáhneš. Ty ho hloupě neprozíváš.

Jana Děkuju pěkně.

Billy Neprozívej ho. Udělej s ním něco pořádného. Neprozívej ho! Posad se, pro boha živého. Stojíš tu, jako bys chtěla popadnout kloubek a plášt a jít pryč. Posad se, a povídej dědečkovi. Já si tu vlastně nemám s kým povídat. Oni si myslí, že mi měkne mozek. Jenom proto, že si člověk pamatuje, jak to dřív bejvalo jinačí. No tak, napij se.

Jana Děkuju ti.

Billy Jako ta výčepnice U delfína. Moc často tam nechodím. Všim jsem si, jak se mi směje do hrsti. Ona si myslí, že jsem ji neviděl, ale mně mozek neměkne. Taký je z režného pytle. Ukazuje prsa jako melouny. Jako bys na ně byla zvědavá, když si bereš sklenici. Hned tě přejde chuť na pivo. A leje špatnou míru! Člověk je musí mít v merku. Oni si myslejí, že si na tebe mohou dovolovat.

Jana Kdy končí druhý program?

Billy Nevím. Kolem jedenácté. Jestli se ho chceš dočkat, abys byla vzhůru celou noc. Dřív by takovou osobu vůbec nezaměstnali. Takovou pouliční flundru.

Jana Snad bych mu měla jít naproti.

Billy Dělej jak rozumíš, děvče. Já bych nechodil. Teď mají ve výčepu televizi. Televizi. Kdo je v hospodě zvědavý na televizi, prosím tě? Řve to, že neslyšíš vlastního slova. Víš ty co? Tuhle večír jim povídám, aby to vyhovili. Té prsaté krávě. To si můžeš myslet, jak byla nestydatá. Pak jsem šel na vedoucího - Karlíka Rowsa. Je to můj kamarád. Zná ho léta. A víš ty co - nechtěl ani slyšet. Nevím, co se s lidma děje. Nevím. Víš to ty?

Jana /ho neposlouchá/ Nevím, dědečku.

Billy Člověka to zamrzí - občas. Od Karlíka Rowsa zvlášť. Od té doby jsem tam nějak nemoh trefit. Tyhle jsem koupil naproti. /Pozorně se na ni zadívá/ Ani nemáš právo čekat, že tě lidi budou poslouchat. Jenom proto, že sis užil svoje. Ty už máš život za sebou. Proč by tě někdo poslouchal? /Pauza/ Pila jsi?

Jana Pila.

Billy Vždycky poznám, když ženská pila.

Jana

Opust.

Billy

To nic, děvče. Přece víš, co děláš. Dal bych si nohy nahoru a zavřel oči. Uvidíš, jak se ti uleví.

Jana

Měla jsem čtyři džiny. Čtyři velké džiny. To nic. Jak to jde?

Billy

V divadle? Nevím. Neptám se. Ale vsadil bych se, že v lokále U delfína mají víc lidí než on. Já vím, jak tí je, děvče. Jenom si pohov.

Jana

Ráda tě poslouchám - vždycky jsem tě ráda poslouchala.

Billy

Já vím. Vždycky jsi ke mně ráda chodívala na návštěvu, viď? Bylo ti se mnou dobře už jako malé holčičce. Bývala jsi hezké mrně. Světlé kudrny a krátké šatičky. /Rychle/ Ne, že by pěkná tvářička byla všechno. Ani pro ženskou ne. Tomu nevěř. Když foukáš do kamen, nekoukáš na plotnu.

/Jana se posadí a opře se/

Ne, to zas musím Archiemu přiznat - vždycky hleděl, abys vypadala k světu. Vždycky jsi byla jako obrázek. Utrácel až moc. On byl taky hezký klučik. Nosívali námořnické oblečky. Hezký klučik to byl. Je to zvláštní, jak se lidé vyvedou. /Pauza - pak tiše, upřímně/ Je mi vás líto. Vždyť vy nevíte, jak to vlastně vypadá. Většina vás nežila. Vůbec nevíte, jak to vypadalo; vlastně jste všichni chudáci. Nevíte, jak může život vypadat.

/Světlo pohasíná, spustí se omšelý prospekt/

2. ČÍSLO

Revuální opona. Temné jeviště. Reflektor na předscénu. Velmi hlučná hudba. "Washington Post". Nastupuje Archie Rice.

Archie

Dobrý večer, dámy a pánové - Archie Rice jméno mé! Archie Rice! Milánek paní Riceové. Budem vás tu bavit příští dvěapůl hodiny, takže to máte spočítané! Všechny výchoďy jsou pozavíraný. Ale když je řeč vo zavírání. Správná manželka je jako nedobytná kasa. Dám vám názornej příklad. Příkladm - moje žena. Tady Karlík ji zná, viď, Karlíku? Karlík ji zná. To je facha pro kasaře, viď, Karlíku? Co von se, Karlík, do ní navrtal, aby ji uvrtil, viď, Karlíku? Ale už má po vrtání. Přerazil jsem mu nebozez. Viď, Karlíku. Teď je z něho jedinej chlapeckej soprán v celým Svazu koncertních umělců. Já vím, na co čekáte! Já vím, na co čekáte, a kdo by nečekal? Takže neklesejte - na myslí - budou tu cobydup. Zatím se musíte spokojit se mnou. A teď - a teď, na úvod našeho programu, vám zazpívám písničku, písničku, kterou jsem sám složil. Doufám, že se vám bude líbit.

Řekněte mi, lidi drazí,
má to smysl dělat zmatek,
každej den přec není pátek,
neděle je za pár dní!
Život máme jenom jeden,
nejlepší je klidně sedět,
pěkně svýho jen si hledět,
zaplať bůh, jsme normální.
Kdo nedělá si hlavu,
je Archie Rice,
kdo si nic nepřipouští,
je Archie Rice!
Chytrost nejsou žádný čáry,
kdo si pro nic za nic zoufá,
na toho si každý troufá,
hnedle přijde o nervy.

nejsme žádní výstředníci,
vyznáme se v tlačeníci,
obejdeme se bez vervy.

Kdo v životě se vyzná,
je Rice a vy
a kdo je vždycky normál,
je Rice a vy!

/Odejde/

3. ČÍSLO

Hudba doznívá. Revuálka jde nahoru. Vidíme Billyho, Janu a Phoebe. Phoebe je asi šedesátiletá, má světlé vlasy, které kdysi bývaly půvabné, a stále jim věnuje hodně péče. Je nalíčená, třebas ne příliš obratně. Nikdy není v klidu, nikdy neposlouchá, jako většina lidí v tomto domě. Když už musí sedět a poslouchat, stává se roztržitou a rozmrzlou, posedává na židli a probírá se ve vlasech. Nyní je celá zardělá vzrušením jako malé dítě.

Phoebe Ten bude mít radost, až tě uvidí /Billymu/,
viď? Ale že jsi nedala vědět? Byla bych ti
něco připravila. Vážně nic nechceš? Mám tam
kus šunky. Nechceš kousek?

Jana Ne, děkuju. Říkám ti, že jsem se rozjela
na poslední chvíli.

Phoebe Máš pravdu, to jsi říkala. Ale psala jsi, že na neděli jezdíš ven. Stalo se něco?

Jana Rozmyslela jsem se.

Phoebe To je dobře, že jsi přijela, viď tati? Nemá si tu s kým popovídat. Viď? Povídám, že si tu nemáš s kým popovídat. Většinou si musí stačit sám. Já za to nemůžu. Do kina se mnou nejde. Říkám mu, musíš někam jít! Když budeš pořád dřepět doma, otrávíš se jako šváb. Rád si občas poslechne nějakou rozhlasovou hru. Máš rád pěknou hru, viď? Ale já nevydržím dlouho sedět, to jdu radši do kina.

Billy Mně je takhle dobře.

Phoebe To sice člověk taky sedí, ale je to něco jiného, víd? Otevřem ji, ne? /Na láhev na stole/ Nemělaš kupovat džin. To je holka nezvedená, víd?

Billy Měla by mít rozum, utrácet peníze.

...ní. Podej sem skleničky! Dáš si se mnou, víd?
Sama nechci!

Jana Tak dobře - jenom trošku.

Phoebe Jéje, promiň, tati - chceš kapku?

Billy Ne, děkuji!

Phoebe To je prima. Taková ostuda - byla bych přišla dřív, ale zůstala jsem sedět ještě na kousek hlavního filmu.

Billy Nepřeháněl bych to.

Jana Jaký byl?

Phoebe Ten film? Nic zvláštního. Ale hrál tam ten fešák - jakpak on se jmenuje? Ten, co občas zpívá, a má takový hluboký černý oči. Víš, koho myslím?

Jana Američan, nebo Angličan?

Phoebe To nevím. Spíš Američan.

Jana Jak se jmenuje ten film?

Phoebe /se směje/ Jemináčku, jak se mě můžeš ptát? Víš, jakou mám děravou hlavu. Tak na zdraví. /Pije/ Hmm, to je dobrý džin. Ta špína, co teď prodávají, chutná jako laciná vonavka. Měla bys ho slyšet, co říká o pivu. Oni teď zfilmují každý nesmysl. Neviděla jsem pořádný film ani nepamatuju. Samá džezárna nebo zpívání. Nebo kovbojky. Jemu to nevaří. Ale já to střelení nesnáším. Rozbolí mě z něho hlava. Ale já jsem nemožná - když nehrají nic lepšího, jdu stejně. Třeba do té blechárny za rohem. Nakoupím si bonbóny a čučím, čučím, ať se hraje, co se hraje. Mimochodem, slyšela jsem, že to kino dole zavírají. Všechno jde špatně. Pořád to Archiemu říkám. Má starostí plnou hlavu, bodejť by ne, protože kabaret je na huntě. Lidi nemají

peníze, to je to, víš? Já teď dělám v obchodním domě, říkala jsem ti to, ne? Prodávám spotřebiče. Není to špatné. Jenom děvčata jsou tam trochu ordinérní. To jsem ráda, že jsi přijela! Archie bude mít radost. Vypadá nějak divně. Ve tváři, nezdá se ti? Nezdá se ti, že vypadá nějak divně?

Billy Dobře vypadá.

Phoebe Určitě pořádně nejlí. Znáš ta dnešní děvčata. Mají strach o linii. Tak ty jsi nakonec nikam na neděli nejela?

Jana Ne.

Phoebe Grahamovi se daří dobře, ne?

Jana Ano, dobře.

Phoebe Nestalo se nic, víš?

Billy Starej se o sebe! Až bude chtít, řekne ti.

Phoebe Dobře, dobře. Proč by se mi nesvěřila, když se něco děje, víš?

Jana Trochu jsme se nepohodli. To je všechno.

Phoebe Nakonec jsem ji trochu pomohla vychovávat, ne, třebaš není moje vlastní. Nakonec je to Archieho dcera. To by bylo, kdybych neměla zájem, jestli je šťastná, nebo ne. Toho si nevšiměj, broučku. Case to dáte dohromady. Mužský jsou legrační. Nesmíš je brát vážně.

Jana /se směje/ Ráda bych.

Phoebe Tak je to správně. Napij se ještě. Ono se ti uleví. Proč jste se pohádali? Kvůli nějaký hlouposti, víš? Nezrušila jsi zasnoubení?

Jana Nevím. Asi.

Phoebe Ale to mě mrzí.

Jana Minulou neděli jsem sia manifestovat na irs-falgarské náměstí.

Billy Proč, proboha?

Jana Víš, dědo, protože jsem všeho měla až po krk. Třeba ti to bude divné, ale bylo nás hodně.

Billy Podle mě bys měla jít k doktorovi!

Jana To si zhruba myslel Graham taky. Jenomže je asi o padesát let mladší než ty a že to řekl trochu jinak. Začalo to tím, že jsem chtěla něco dělat, a pak se všechno provalilo, hromada věcí, samá zloba - ani jsem takové věci neznala.

Billy Netušil jsem, že se zajímáš o politiku.

Jana Já taky ne. Vždycky mi připadala nudná.

Billy Panebože! Jako bych to už za starých časů neslyšeli! To je z toho, že dostaly volební právo. Ruší si zasnoubení, jen protože věří tomu, co kdejaký pitomý vandrák naškrábe do novin.

Phoebe Buď aspoň chvílku zticha, táto. Pohádali jste se kvůli něčemu, co jsi chtěla dělat?

Jana Totiž, to je - to je dlouhá historie. Přece jsem vám psala a řekla taky, že učím kreslení v Klubu mladých.

Phoebe Ale to už je strašně dávno.

Jana Bude to rok. Znala jsem chlapce, který to dělával - byl to Grahamův známý. Říkal, že je to na něho moc a nemoh to už vydržet. "Je to banda parchantů," říkával. "Jestli si někdo myslí, že ty bestie naučí něco tvořit, je blázen. Jsou to prostě parchanti." Tak to řek. Ale - nevím proč, dostala jsem chuť to zkusit. V životě jsem sama nic pořádného nenamalovala, ale tohle mi připadalo, že bych svedla. I když to znamenalo

servat se s partou prastarých vyrostků. vedoucí klubu myslel, že jsem se zbláznila. Peníze z toho nekoukaly. Pár šilinků za pár večerů týdně. Ale bylo to něco, o čem jsem měla páru - nebo jsem si to aspoň myslela.

Phoebe

Proč tam proboha choděj, když se nechtěj učit?

Jana

Byl to povinný kurs. Když chodili jednou týdně ke mně, mohli se zúčastnit jiných klubových podniků, tanečních zábav a tak. Já se těm klukům postavila, a měřili až metr devadesát. Nenáviděla jsem je, ale o něco mi šlo. A teď si mě chce Graham vzít. Teď, ještě než na to má. On nechce, abych sama pro sebe něco zkusila. Nechce, abych ohrozila jeho nebo svět, nechce, abych se prosadila. Odmítla jsem ho. Pak se všechno provalilo - ta manifestace a vůbec. Víš, nedovedla jsem si představit - prostě se mi to nikdy nestalo - že bys mohla mít někoho ráda, že bys ho chtěla, a chtěla ho čtyřicet hodin denně, a pak jsi najednou zjistila, že ani nežijete ve stejném světě. Tomu nerozumím. Tomu prostě nerozumím. Chtěla bych rozumět. Jde z toho strach. Opuště, Phoebe, neměla jsem pít tvůj džin. Koupila jsem ho pro tebe.

Billy

Pár holubů, a bude tu jak na Trafalgarském náměstí. Takový průvan jsem nezažil. Každý nechá okna i dveře dokořán. Vždyť jde o zdraví! Jedněma dveřma přijdeš a druhýma vylítneš.

Jana

Co je s Mickem - máte od něho zprávy?

Phoebe

Ano, ovšem, je tam - to přece víš?

Jana

Ano, vím.

Phoebe

Archie má o něho starost. Nepřízná to, ale já vím, že má. Vlastně je to legrační, protože ti dva jako by se ani domluvit nemohli, v ničem. Ne jako ty a on, nebo Frank. Mick

je moc rozumný chlapec. Je na něho spolehnutí. Tenhle týden jsem kolikrát nespala, to ti řeknu.

Billy Hodný chlapec je to. Když ho povolali, šel. Žádné dohadování, nic. Prostě šel.

Jana /náhle/ A když povolali Franka, vzepřel se a šel proto za mříže - na šest měsíců. Frank, který nevěří sobě a nikomu, který je nastydlý šest měsíců v roce a slabý na plíce. Tak tak, že ho vůbec odvedli. Chudinka. /Phoebe/ Vždycky jsi říkala, že je slaboučký. Sama sis utrhovala, jen aby měl něco mlsného na zub, ani boty jsi ho nenechala vyčistit. A on se sebral a řekl ne a ještě se za to nenechal zavřít. Nakonec to vzdal, ale řekl ne za cenu šesti měsíců svého zaopatřeného života. To už něco znamená, podle mě. Nemusíš zrovna stavět Micka nad Franka, dědo. Nekoukej uraženě, na tebe jsem nevyjela. Mám tě moc ráda, vás oba, ale neměla jsem začít s pitím hned ve vlaku. /Pauza/

Phoebe Radši toho necháme.

Billy Jenom jsem řek, že Mick je hodný chlapec.

Jana Moc hodný chlapec. Devatenáctiletý hrdina, který bojuje za nás za všechny, který se jakživ nenaučil říct ne, který to nikdy ani nechtěl říct, a dá pánbůh, že se nám v pořádku vrátí.

Phoebe Janičko, víš, že se mu nic nestane? Pánbůh ví, proč posílají ty chlapce do války. Vždyť to jsou děti, nic než děti. On je dítě, dítě.

Billy Nemůžeš se postavit proti vlastním lidem, Jano. To nemůžeš udělat.

Jana A kdo je Frank? Moji vlastní lidé - kdo to je?

Phoebe Hraje na piáno v jednom nočním podniku. Sám

asi neví kudy kam. Co se vrátil odtamtud. Z toho prokletýho kriminálu. To jim nikdy nezapomenu, že ho poslali do kriminálu. To jim nezapomenu. Nikdy, nikdy.

Jana Teď už je po všem. Dej si ještě džin. Koupila jsem ho pro tebe.

Phoebe Nechci. A že mu dali tu práci. To přece není pro takovýho kluka. Dělat vrátnýho ve špitále. Víš ty, že musí taky topit v kotli?

Jana Vím. V armádě by mu bylo líp - píchat bodák do nějakýho mohamedána.

Phoebe Ani mi o tom nemukne. Stejně, kdyby aspoň to nemusel dělat! Jestli na tom nakonec Mick není líp? Přece se o ně starají, ne?

Jana To víš, starají se o ně jedna báseň.

Billy Líp, než se starávali za mých časů. Ještě jsem si nepřečetl večerník. Dardanely - prošel jsem je bez jediného škrábnutí. Bez jediného škrábnutí.

Jana Všichni se o nás starají. Všichni se máme dobře. Jaképak starosti. My se máme dobře. Bůh opatruj královnu!

/Tma. Revuálka/

4. ČÍSLO

Reflektor na Archieho u mikrofonu.

Archie

Kde já už všude vystupoval! U královny, u vévody z Edinburghu, u prince waleského, u - heršee, jak se jmenoval ten čtvrtý lokál? Safra, safra, minule mi to lidé brali líp. /Pauza/ Sundal jsem si brejle. Abych neviděl, jak trpíte. Tuhle mi povídá jedna známá: "Píchá mě v boku." Taková konina, co? Ale kdo ji píchá, to nepoví! Že jste si říkali, s tím bude zase otrava, než jsem přišel, co? Co říkáte těm holám? /Ukazuje dozadu/ Kusanec, co? Že vy si říkáte, ten se má jako prase v žitě, co? Myslíte si, jakej mám rajskej život, co? /Pauza/ To vám báh řek! A že byste do mě neřekli, že na mě ženský letěly? /Pauza/ Zeptejte se jeho! /Ukazuje k dirigentově pultu/ Jeho se zeptejte! Vy si myslíte, že jsem nákej takovej, co? Že si to myslíte? Tak to teda ne! Ale on je! /Ukazuje opět k dirigentově pultu/ To já si radši dám nějaký to pivčo dnes a denně! A teď vám zazpívám písničku, takovou písničku, písničku, kterou složila moje švagrová, písničku, která se jmenuje "Dneska večer se v kostele nevyzvání, neb vikář ztratil zvonidlo". Děkuju ti, Karlíku.

Číslo jedna do rozpočtu
je naše maličkost.
Jedničku, ten základ počtů,
berem si na starost.
Jednička je, moji drazí,
jeden každý z nás.
Jednička je bezesporu
naše stará vlast.

/Spustí se anglická vlajka/

Ty jasné barvy na praporu
si špinit nedáme.

To málo, co nám ještě zbylo,
si už ponecháme.
Pro číslo jedna jeden každý
jednotně hlasujem,
volíme jedna jednou provždy,
jednou to vyhrajem!
Volíme jedna jednou provždy,
jednou to vyhrajem!

/Odejde/

5. ČÍSLO

Billy, Phoebe, Jana

Billy

Byly graciézní, bylo v nich něco tajemného a vznešeného. Když taková dáma vystupovala z drožky, tak sestupovala. Sestupovala. A tys pěkně napřáh ruku a pomohl jí z drožky ven. Podívejte se na ně dneska. Viděli jste někdy ženskou, jak leze z auta? Já viděl a víckrát už vidět nechci, děkuju pěkně. Vždyť já do svých devatenácti let neviděl ženské nohy! Vždyť já nevěděl, jak vůbec vypadají! Až do devatenácti. To jsem se oženil, když mi bylo devatenáct, abyste věděly. Bylo mi teprve dvacet, když se narodil Archieho bratr. Velký Bill. Ten se stejně vypracoval. Pamatuju, jak vypadala tvoje babička, když jsem se do ní prvně zakoukal. To jí bylo osmnáct. Měla na sobě sametový kabátek, takový černý, černý a lemovaný kožešinou. Tenkrát to byla velká móda. Padl jí jako ulitý. S kožešinovou čepičkou a s rukávníčkem, byla jako obrázek.

/Dovnitř se hrne Archie, v náručí tašku a plno láhví, celý roztěkaný. Archie Rice je asi padesátník. Ulihané vlasy má skoro šedivé. Nosí brýle a je lehce shrbený; to je zvláštní pedanterie, kterou si osvojil před třiceti lety, když vyšel z jedné menší londýnské školy, která obvykle produkovala nějaké ty neurvalé středoměstské spekulanty, bankovní úředníky a básníky. Bytné ho zbožňují a hýčkají, protože je takový přátelský a na první pohled takový džentlmen. Někteří z jeho kolegů v povolání mu dokonce občas říkají "profesore", jako by říkali vojenskému kapitánovi na odpočinku "plukovníku". Té prostomyslnosti se shovívavě usmívá: ví, že nepatří

k zadne tride a hraje svou roli tak dobře, jak umí. Chová se trochu protektorsky ke svému otci, jehož hluboce obdivuje. Protektorsky se chová i ke své ženě Phoebe, kterou z hloubi duše lituje. Ten soucit mu bránil, aby ji opustil již před dvaceti lety. Anebo to bylo prostě proto, jak by mnozí řekli, že nemá odvahu? Tak jako tak, se svými neustálými milostnými pletkami nedělá žádné tajnosti; ať jsou skutečné, nebo pomyslné. To je součást jeho soucitu, součást jeho protektorství, součást jeho osobního mýtu. Protektorsky se chová ke svému staršímu synovi Frankovi, který nesdílí otcův druh rozkošnictví, stoicismu a bravury, a k němuž cítí takřka neskutecnou, němcu náklonnost. Proti tomu jeho protektorství k dceři Janě je pokračmější, pčouchlejší a méně jisté. Podezřívá její inteligenci, protože si je vědom, že by mohla být silnější než oni všichni. Cokoliv říká, je takřka vždy obezřetně řečeno "mimochoodem". Jeho očividná roztržitost, zdánlivě zcela nezávazná, je součástí jeho herecké techniky a zbavuje ho jakékoliv angažovanosti na někom či na něčem/

Archie

No ne, zase ženské nohy! Tomu Sterne říká jemně brnkat na bradavku. Počkej - Sterne? Nebo George Robey? Co? Ahoj, to je překvapení. /Políbí Janu/ Nemám brejle. Myslel jsem, že tu sedí výběrčí daní. Že jsme se ho nezbavili. Máš se? Dobře, co?

Jana

Děkuju. Čekala jsem na tebe a vypila moc džinu.

Archie

To nic. Můžeš si dát další. Nezamluvila sis hotel nebo něco slušného, víš?

Jana

Ne, ale -

Archie Fajn. Dneska spím sám. Stejně mě bolejí nohy. Můžeš spát s Phoebe nahoře v mým pokoji a já se utábořím na gauči. Zrovna jsem se na schodech bavil s naším černým sousedem.

Phoebe On študuje.

Archie Neštuduje. Tancuje.

Phoebe /užasle/ Prosím tě! /Janě/ Chlap jako hora.

Archie Má čtrnáctidenní angažmá v Zimní zahradě.

Phoebe Baleťák!

Archie Vykládal mi, že když tam upustíš klobouk, musíš ho kopat před sebou až na ulici, a radši ho zdvihat v běhu. /Rychle se zarazí, pak pokračuje/ Všichni nejsou černoši. Včera jsem jel s nima autobusem domů. Celou cestu si povídali a celej autobus je poslouchal. Zrovne jsem vystupoval, když nějaká ženská začne ječet "Kvůli takovejmu, jako jste vy, jsem přišla ve válce o dva syny!" Lek jsem se, že myslí mě, tak se otočím, a koukám, ona je mlátí deštníkem jak zběsilá.

Billy Nemám rád, když mužský takhle tancujou.

Archie Jednou jsem dělal v partě s baleťákama. Kam jsme se vrtli, všude si nějaká ženská v pondělí večír stěžovala, že má moc přiléhavý trikoty. Všude, a vždycky v pondělí večír. Musela to bejt ta samá ženská. Říkával jsem jí Mátko pluku. Tak co si dáme? Podíváme se, co jsme přinesli. /Hrabe se v tašce a v kapsách/

Billy Máš tu telegram.

Phoebe Nezdá se ti, že vypadá nějak divně?

Archie Vypadá dobře, podle mě. Potřebuje panáka, to je všecko.

Billy /začíná být unavený a popudlivý/ Máš tu telegram.

Archie Byl ses vyvenčit, ty partyko?

Billy Nebyl. Seděl jsem tady a povídali jsme si s Janou.

Archie Jestli jsi unavenej, běž si lehnout.

Billy Nejsem unavený - a tobě dám vždycky flek!

Archie /vezme telegram/ Tys mu strkala ten zatra-
cenej džin, víd? Má hlas jako ceremoniář
v deliriu. Jeden věřitel. To počká. /Odhodí
telegram na stůl/ Člověk by myslel, že už
dostali rozum. Taký jsem přines džin - a
dubonnet. Phoebe ho má ráda, víd? Připadá
si hrozně nobl, když ho pije, víd?

Phoebe Bylo - bylo v divadle všechno v pořádku?

Archie Vůbec nic nebylo v pořádku. V pondělí večer
tam sedělo asi šedesát smutnejch dorotek. a
dneska tam sedělo asi tak dvě stě smutnejch
dorotek. Jestli se nám povede vystoupit v
pondělí večer v Západním Hartlepoolu, tak
jenom na základě moc neochotnýho souhlasu
asi tak třiceti rozzlobenejch lidí, ale na
to dneska myslet odmítám.

Phoebe Ale Archie!

Archie No tak, dej si dubonnet, puso. A neroztesk-
ni se mi. Tumáš, Jano, Billy, vzbud se!

Billy Jsem vzhůru!

Archie Tak neřvi. S tebou je zábava jako při tele-
vizi. Tumáš skleničku.

Billy Kašlu ti na ni.

Archie Vypadáš, jako bys chtěl spustit nějakou ná-
božnou.

Billy Jsem unavený.

Archie To už je lepší - hoď to do sebe a jdi spát.

Billy Ještě jsem si nepřečetl večerník.

Archie Na starýho šmíráka je slušně sečtělej.

Billy Nejsem žádný starý šmírák!

Archie To jsi a teď se nehádej a pij. Mám oslavu.

Billy Oslavu! Co ty můžeš oslavovat!

Archie Ach bože!

Billy /vstane/ Nemáš nic, co by ti říkalo pane. Jakože pánbůh stvořil malá jablka, před vá-
nocema zase uděláš bankrot. A budeš rád, když nepůjdeš za katr.

Phoebe Doveď ho do postele, Archie. Je přetaženej .

Archie Jdi do postele. Jsi přetaženej.

Billy Nejsem přetažený. Nelíbí se mi pomyšlení na dalšího kriminálního z naší rodiny.

Phoebe Buď zticha, tati. Vypil jsi toho moc.

Billy Vás bych všecky přepil!

Archie Ach, bože! Už na něho jde nábožná nálada.

Billy Míval jsem k snídani půl láhve tříhvězdič-
kového brandy -

Archie Půlkilovej řízek a párek baletek. Vysype
vám to, než se nadějete.

Billy /zuří/ Baletky nechám tobě!

Archie Není nad pořádněj flákanec šunky.

Billy Dobře vím, jak to myslíš!

Archie Nerozčiluj se, otče. Vzbudíš Poláky.

Billy Nemluv mi o té smečce vilných kocourů! Je-
den Brit vždycky stačil na půl tuctu tako-
vých. Nebo stačival. Teď už asi sotva.

- Archie No tak dobře, nekaž nám mejdan -
- Billy Já se užívím sám, a to je víc, než co tys vůbec dokázal. A řeknu ti, že mě vychovala jedna z nejlepších škol v Anglii.
- Archie Vyšel z ní jeden polní maršál se silnými fašistickými sklony, jeden katolickéj básník, kterej by vypil i ocet Krista Pána, a Archie Rice,
- Billy Víš, co o mně napsal James Agate?
- Archie Bodejť - že ty a paní Cambellová jste byli jeho oblíbení představitelé ženských rolí.
- Billy Ty víš sakra dobře, co napsali!
- /Archie je poučen dlouholetou zkušeností, kam až může jít, a tak jemně situaci obrátí/
- Archie Všichni víme, co napsal. A každý slovo sedělo.
- /Billy na něho zírá a uchopí svou skleničku/
- Tak co jsem to říkal, než mi můj stařícký sklerotický otec skočil do řeči -
- Billy Nemám se zač stydět, že jsem byl starý šmírák. To je víc, než čeho ty v životě dosáhneš. Nevíš, co to slovo znamená!
- Phoebe Jdi spát, tati, to už je hloupý.
- Billy Tenkrát takový komik musel být osobnost! Tos musel být opravdu někdo!
- Archie Důvodem této malé oslavy je, že zítra - vlastně už dneska - že dneska mám dvacátý výročí.
- Phoebe Dvacátý výročí? Čeho výročí?
- Archie Dvacátý výročí neplacení daně z příjmu. Na posledy jsem platil daň z příjmu v roce 1936.

Billy Však oni tě stejně dostanou, nakonec tě vždycky dostanou, uvidíš!

Archie Dobře, drahcuši, nábožnou něm zanotuješ později. Pokládám to za velmi významný čin a zasluhuji za to určitý hold. /Janě/ Nemyslíš, že tvůj táta zasluhuje hold?

Jana Mně jenom vrtá hlavou, jak to přijde, že v šestatřicátém jsi zaplatil.

Archie Prostě smůla. Ležel jsem v nemocnici s oboustrannou kýlou. Vypadalo to šeredně. Hrozně komplikovaný. Už jsem si myslel, že se všechna plánama do budoucna je ámen. Ale to je jiná historie. Ležím si tam na zádech a přemítám, jestli čepovaný pivo stačí dát životu smysl, když tu najednou na mne zpoza plenty vyskočej dva chlapi v buřince a v pršáku. To byl Archieho jedinej propadák. Mohl ovšem potkat každýho. Asi mě práskla vrchní sestra. Říkávala mi, že je velmi duchovně založená, takže to asi byla ona. Tenkrát jsem načas dělal činohru, v "Příběhu dvou měst." Když jsem jí to řekl, povídá mi: "Ach ano, o tom jsem, tuším, slyšela." /Billymu/ Byla to Irčanka. "Příběh dvou měst" - není to o Sodomě a Gomoře."

/Jana se směje. Billy a Phoebe už neposlouchají/

Jedný paní v parketu to dneska připadalo docela legrační.

Phoebe Jana se chytla s Grahamem.

Archie Ale? Promiň. Měl jsem se zeptat, víš? Promiň, brouku. Jsem kapánek pod parou. /Rozhlédne se/ To jsme asi všichni. Ty určitě.

Phoebe Zrušila zasnoubení.

Archie Vážně? No, to jsem si moh myslet, že pro vás intelektuály je zasnoubení přežitek. Příště si poříď motocykl se sidecarem.

Phoebe Přestaň si z ní utahovat, Archie. Měj rozum. Přece vidíš, jak se trápí.

Jana Netrápím se, a ještě jsem se nerozhodla. Přijela jsem prostě proto, že jsem vás všechny chtěla vidět a podívat se, jak se vám vede. A protože se mi po vás stýskalo.

Phoebe Fakt? To je od tebe moc hezký, Joničko. To jsi mě potěšila, fakt.

Archie Ona ví, že si z ní neutahuju.

Phoebe Když já nevím, co bude!

Jana Se mnou si hlavu nelamte. Od Micka nemáte žádné zprávy?

Archie Ne, Mick se o sebe postará sám, to je kluk bez problémů, kdepak on! Podle mě se tam vymiluje z podoby. Aspoň doufám. Co bylo mezi tebou a Grahamem?

Billy Tvoje dcera šla minulou nedělí manifestovat, když dovolíš!

Archie Vážně? Ty taky nemáš ráda předsedu vlády? Tak ty ho nemůžeš přenýst přes žaludek!

Phoebe Ach bože, kdybych věděla, co s náma bude!

Archie Mně to zase dělá ten děsnej pes dole. Jak ho zmerčím, dostávám třasavku. Tři věci mi to dělají; tři věci: jeptišky, páteři a psi.

Phoebe Nechci, abych pořád musela dělat. Člověk si chce trochu užít, než bude po všem. Když si pomyslíš, že musíš dřít a dřít, dokud tě neodnesou na kopeček, hned ti spadnou šupiny z očí. Copak on, copak on. Pořád má ty svoje ženské, dokud mu to jde, Ale já nechci skončit, aby mi nějaký cizinec oblíkl rubáš v kdovíjaký smradlavý uličce!

Jana Phoebe, pročím tě, nerozčiluj se. Budeme se bavit -

Phoebe Bavit! Myslíš, že se necnci bavit: mne je jenom nanic, že jsem pohromadě s vyřízenýma lidma, z toho je mi nanic, a z lidí jako je on. /Pláče/

Archie Kdyby ženský nebrečely, kdyby nebrečely! Jdi, a zkus jí něco říct, Jano.

Jana /jde k Phoebe/ Proč nejdeš ty?

Archie Kdybych tak moh, jenom kdybych moh.

Jana /Phoebe/ Pojď, nechceš si jít lehnout?

Phoebe Půjdu, Janičko, jestli vám to nevadí. Drobet jsem to přehnala. Archie mě zná. Nesmím se rozčilit. Asi mě rozrušilo, že jsem tě zase viděla. Bylo to takové milé překvapení. A pak ta starost o Micka. Pořád myslím na to střílení.

Archie Prospí se trochu, pusinko, až se vzbudíš, budeš se cejtít líp.

Phoebe /vstává/ Ano, miláčku, půjdu, beztak je pozdě. Tati měl už bejt dávno v posteli. Zítra s ním nebude k vydržení. Pošli ho do postele, Archie, ano?

Archie Pošlu. /Janě/ Vyprovoď ji nahoru.

Phoebe /se zastaví/ Přijdeš mi dát dobrou noc, Archie?

Archie Přijdu. Jen co skončím se svou malou oslavou. Mám dvacátý výročí, nezapomeň!

Phoebe /se usměje/ S ním je legrace.

/Odejde s Janou/

Archie /Billymu/ Dáš si ještě, než půjdeš do kanafasu?

Billy Ne, děkuji. Měl jsem dost.

Archie Jen si dej, partyko. /Nalije mu/ Tenhle výraz znám. To je tvůj chorálovej kukuč.

Billy Myslíš si, že nespustím!

Archie Sakra, dobře vím, že spustíš. No tak, dáme si pěkný cajdáček. Pak dopiješ pivo a půjdeš spát.

Billy Dobře. Zazpívám. /Posadí se vzpřímeně a zpívá/

Vzhůru, vojsko Páně,
slavným pochodem!
Kříže znak my slavně
opět pozdvihnem -
Ježíš, naše spása,
nepřítele drtí,
do boje už spějme...

/Jana se vrací do pokoje a Billy je příliš unaven, než aby mohl pokračovat. Odchází do svého pokoje/

Dobrou noc, Jano. Rád jsem tě viděl. Zítří si popovídáme.

Jana Jistě. A vezmeš mě do klubu, nezapomeň.

Billy Dobrou noc, synku.

Archie Dobrou noc, tati.

/Billy odejde/

Jana Tati -

Archie Ano?

Jana Něco si necháváš pro sebe,

Archie Tobě taky nic neujde, viď? Pozorovací talent - toť základ veškerého umění.

Jana Co je to? Celý den jsem měla takový divný svíravý pocit. Jako by se mělo něco stát. Znáš ten pocit.

Archie Ano. Znáš ten pocit. Zajali Micka. Naši to zřejmě nevědí. Nemělo smysl vyrukovat s tím dneska večer. Zejtra je času dost.

/Roztrhne telegram/ Obyčejně se to dozvědí dřív než lidi, kterejch se to týká. Já věděl, co tam bude. /Podá jí telegram a sebere noviny/ Zřejmě tam postřílel pěkných pár mohamedánů, co? Taký je tu fotka tvýho přítele, co ti tak leží v žaludku. Tváří se nějak vážně. Třeba má starosti s Mickem.

Jana

Dám si ještě.

/Archie k ní přistrčí její skleničku/

Archie

Mick by si nepřál, abysme přestali oslavovat. Připijem na Micka, a snad dá pánbůh, že to s ním nějak dopadne. S ním a s tím výběřím daní. Ty máš ministerský předsedy, já psy. Jeptišky, pátery a psy. Víš ty, jakej jsem dostal v životě největší kompliment, kterýho si pořád cením? Šel jsem někde po pobřeží - vlastně to muselo bejt tady - jednou, už to musí bejt pětadvacet let, byl jsem ještě mladík. Tak si to šinu po pobřeží na rande s nějakou křehotinkou, jak jsme tenkrát říkali. Nebo to možná byla kost. Ne, to bylo jindy. Jenom vím, že potom jsem si užil. Krátce a dobře, šinu si to po pobřeží, sám a sám, nikoho si nevšímám, /pauza/ a proti mně dvě jeptišky - /pauza/ dvě jeptišky - /Zarazí se, vypadá velmi unaveně a staře. Požívá se na Janu a přisune k ní láhev/ Povídej.

O P O N A

Přestávka

6. ČÍSLO

Billy, Phoebe a Jana. Phoebe je zardělá pitím.

Billy Já věděl, že ho pustěj. ~~Kdepak~~ by se opová-
žili.

Phoebe Za pár dní doma - ani tomu věřit ~~nemůžu~~.

Billy Ani teď by se neopovážili, šmuďlové. Pama-
tuju je před válkou. To jsem dělal v tom,
vzpomínáš si, Phoebe -

Phoebe Nač by takovýho chlapce drželi? To jsem si
pořád říkala. K čemu by jim byl?

Billy Špindírové jsou to. Vystupoval jsem na vy-
slanectví, víš? Vyslanec mi dal krabici
doutníků Romeo a Julie.

Jana /obklopena hromadou novin/ No, jméno Rice
je zase slavné.

Billy Ty dlouhé to byly. Takový doutník jsem ne-
kouřil už léta.

Phoebe Na doutník on si potrpí. Občas mu koupím
ty manilský. Jsou laciný, ale jemu to neva-
dí, víš?

Billy Bodejť by mi vadily. Janička mi taky dala,
víš? Co je s tebou?

Phoebe Bóže, já zapomněla!

Billy Máš paměť jako řešeto!

Phoebe Ve škole jsem vždycky byla dřevo. Pořád mu-
sím myslet na Archieho. Mám takový strach,
že bude zklamaný. Že se všechno zvrtně a že
ho nakonec nepustěj.

Billy Promiň, Phoebe, ale plácáš ty nejpříšernější nesmysly, co jsem v životě musel poslouchat.

Jana Dali formální příslib.

Billy Formální příslib, marjápanno - kdybych věděl, že klukova budoucnost závisí na jejich "formálním příslibu", no maucta.

Phoebe /noviny na klíně/ Mají přichystanej eroplán, aby ho hned mohli odvézt domů.

Billy Formální příslib - to je ta pravá politikářská hantýrka. Kdyby to řek našinec, něco by to znamenalo.

Jana /čte/ "Zpět domů. Za několik hodin bude seržant Rice pospíchat k domovu speciálně přistaveným bombardérem typu Dakota."

Billy Sakra dobře vědí, že nemají na vybranou.

Jana Budeme mít hrdinu, vidíte to.

Billy Všichni bychom to udělali. Nic špatného na nás není a nikdy nebylo. Nahoru se všichni nedostanou. Štěstí je štěstí. Já, já měl vždycky štěstí, copak to. Však jsem si ho taky zasloužil. Ten vyslanec, Sir Emtata Pearson se jmenoval, nobl člověk, prima kasta, ta nejprimovější kasta. Řekl mi, že jsem jeho oblíbený herec. Před Georgem Robeym!

Phoebe K čemu by jim bylo, držet si takové dítě. Vždyť on je dítě, dítě.

Jana Tady stojí -

Billy Má štěstí. Já měl vždycky štěstí. Však jsem si to taky zasloužil.

Jana /čte/ "Poručík Pearson z Leicesteru, který byl se seržantem Ricem do posledního okamžiku před zajetím, řekl, že musil zabít nejméně sedm útočníků."

Billy Pearson, povídáš -

Jana "Než byl přemožen, musela mu dojít munice, prohlásil Pearson. Mladý Rice nebyl z těch, kteří se vzdávají." /Pauza/

Phoebe Nechci, aby Archie byl zklamanej, to je všechno. Zklamání měl v životě až dost. A přitom si na to nikdy nezvyk.

Billy Vidíš, za pár dní bude tu Mick sedět a povídat.

Phoebe Panatuju, jak nám dětem jednou máma slíbila, že nás vezme na vánoční revui /říká revuji/ a pak se něco stalo, nešlo to. Nevím proč, asi neměla peníze. Sedadlo na galérii tenkrát stálo šest pencí. Chudák máma - vzala nás později, ale už to nebylo ono. Byla jsem tak zklamaná. Co já se na tu revui natěšila! Člověk by si neměl věci malovat. Nakonec se vždycky zklame. To je Archieho problém. Vždycky si všechno maluje. A ono to tak nikdy nedopadne.

Billy Je blázen.

Phoebe Je pro ně moc dobrej, to je ten problém! Lidi to pořádně neocení. Tohle dorazíme, ne? Archie přinese další.

Billy Se vším je amen. Říkal jsem mu to před lety. Ale on neposlechne. Nikoho neposlechne.

Phoebe Nakonec musíš Archieho nechat, aby si prosadil svou. Kdepak, lidi dneska chtějí jenom nějaký to laciný vzrušení. /Janě/ Pojď, dáme si napůl. Musíme všichni dělat - jak se tomu říká?

Billy Nevím, o čem mluvíš.

Jana Kompromisy?

Phoebe Ona ví, co myslím. Správně, Janičko. Dřeš se a dřeš, děláš jak nejlíp umíš, a pak na-

jednou přijde čas, a ty už dál nemůžeš. To není ústupek - nebo vlastně je. To je být rozumný. /Janě/ Říkal ti něco?

Jana

O čem?

Phoebe

Tak, vůbec. Mně se teď s ničím nesvěřuju, jen ať prej nemám strach a dost. Frank mi řekl, že lidi dostali v sobotu jenom polo-
viční gáži a že se technikáři s ním asi mu-
seli chytit, protože --

Billy

Povídal, že mi přinese cigarety. To jsem si je zatím moh koupit sám. Asi bude v Raketě.

Phoebe

Vždycky, když někdo zvoní, bojím se jít o-
tevřít, že to bude někdo od policie s dal-
ší obsílkou.

Jana

/nabízí Billymu cigarety/ Vem si ode mne.

Billy

Ten prašivej výsek masa.

Phoebe

Je to šerednej pocit, když nemůžeš jít o-
tevřít.

Billy

Však on jednou bude stát policajt za dveř-
mi -

Phoebe

/unaveně, nikoliv nevrle/ Neskákej mi po-
řád do řeči, když mluvím s Janou.

Billy

/zdvořile Janě/ Děkuji ti, Janičko. /Vezme
si noviny/

Phoebe

Teď jsem ho urazila.

Jana

Neurazila. Jenom si čte, viď, dědo?

Billy

Hm?

Phoebe

Ále, co bysme si dělali hlavu, viď? V novi-
nách stojí, že Mick se chystá domů, o tom
by měli mít přehled, a to je hlavní. Dej si
kapku.

Billy

Ne, děkuji.

děda, ten všechno přežene, vid'. Všechno přežene, ale má pravdu s Archiem. Nemá na světě nepřítel, aby mu uškodil tak jako on sám sobě.

Jana Tumáš, dědo.

Billy Děkuji ti, Jano, až za chvíli.

Jana Žádné za chvíli. Teď hned. Teď se oslavuje. No tak. Připijem na Míka.

Phoebe Správně, nesmíme tu sedět jako mrtvoly. Pití máme pomálu, vidíte. Snad se Archie dlouho nezdrží.

Jana Frank šel s ním. Nezdrží se.

Phoebe Frank se postará, aby nepřišel domů moc pozdě. Frank je rozumný chlapec - aspoň někdy. /Janě/ Podle mě jsi z nás nejrozumnější ty.

Jana To si děda nemyslí, vid'?

Billy Je zrovna tak potrhlá jako vy všichni.

Phoebe Dělá ze sebe blázna. Hejří senzačníma nápadama jak vydělávat peníze. Nedávno to byli chlapi, převlečení za ženský. Prej vydělám balík. Ale když s tím Archie začal, bylo po sezóně. Teď ten rock and roll. Ach bože. To máš jako ty jeho ženský. Za chvíli ho mají dost. Párkrát sem přijdou, a pak -

Billy Dej si hubu na zámek!

Phoebe Nemá rád, když o tom mluvím. Jako by nevěděla, co se tu děje.

Billy Nemá smysl o tom mluvit.

Phoebe Přece není natvrdlá, vid'?

Billy Nechci o tom slyšet, a neřek bych, že je na to zvědavá ona.

Phoebe Dobře, dobře.

Billy Je zvyklá na lidi, kteří se umějí chovat. Není zvědavá na tvoje trable.

Phoebe Bodejť že není.

Billy No tak! Vy se neumíte pořádně chovat, to je to celý. Nech to děvče na pokoji, má svých starostí dost.

Phoebe Jenom jsem jí říkala -

Billy A já říkám dost! Ty jí nic říct nemůžeš. Tak si dej pusu na zámek.

Jana Dědo, prosím tě -

Billy Proč se nevrátíš do Londýna ke svým přátelům?

Jana Nebudem se hádat -

Billy My ti nejsme dost dobrý -

Jana Mně se ani do Londýna už nechce -

Phoebe Jenom jsem jí povídala o Archiem. Nechceš odjet, viď, Janičko.

Jana To víš, že ne.

Phoebe Jenom jsem se mezi řečí zmínila, že Archie neměl zvláštní štěstí, to je všecko.

Jana Nate - /Postaví na stůl lahvičku džinu/

Phoebe A když jsem se zmínila o těch ženskejch, tak jen proto, že s nima je to taky tak. Nikdy mně extra starosti nedělaly. Pro mě to nikdy moc neznamenal, ani když jsem byla mladá. Toseví, mužský jsou asi jináčci. Pro ně je to důležitější. Podívej se, co provedla?!

Jana Myslela jsem, že radši sama něco koupím, kdyby se táta opozdil.

Jana Ale nedostaneš nic, napřed musíš něco sníst.
Celé dny jsi živa jenom od čaje a cigaret.

Phoebe Nemůžu nic jíst, Janičko. Namouduši.

Jana Přinesu ti něco.

Phoebe Nemůžu. Nemůžu - nech toho.

Jana /vstává/ Nebudu se hádat -

Phoebe Říkám ti, Jano - nemůžu! Nechci!

Jana Jenže lidi musí jíst, má milá. Jestli nebudeš nic -

Phoebe /se zasměje/ Lidi prej musej jíst. To se povedlo!

Jana Takhle dál nemůžeš.

/Billy vstane, bručí si "Spasiteli,
tys můj hrad" a odejde do kuchyně/

Phoebe Lidi prej musej jíst. Slyšels to? Kam šel?

Jana Do kuchyně.

Phoebe To není všechno, co lidi musej. Musej dělat tolik věcí, že o nich nemáš ani potuchy. A žádný vzdělání ti nepomůže. Jak bys taky k tomu přišla?

Jana Já vím. Měla jsi to těžké. Ale buď rozumná, musíš se držet.

Phoebe Neříkej mi "buď rozumná"; Jano!

Jana Promiň, tak jsem to nemyslela.

Phoebe Neříkej mi "buď rozumná". Jsi milé děvče, Jano, a mám tě moc ráda. Ale nejsi ani moje vlastní. Nesnesla bych to ani od Micka ani od Franka, a to jsou moje vlastní děti.

Jana tak promin, no. Smažme to. Ještě jsme si nepřipily na Micka.

Phoebe Nesmíš - nesmíš si moc dovolovat.

Jana Phoebe, prosím tě - já jenom -

Phoebe Nesmíš si moc dovolovat. Co tam dělá?

Jana Asi shání něco k snědku.

Phoebe Nechci, aby se mi tam ometal. Přece ví, že ho tam nerada vidím. Nechá po sobě takovou spoušť.

Jana Na, napij se.

Phoebe Proč ten Archie nejde domů? Člověk by myslel, že přijde oslavovat, když se doví, že jeho syn je živ a zdrav a vrací se domů. Já nevím, co vy jste za lidi.

Jana No tak, Phoebe, nebudem se hádat. A pro nic za nic - to je hloupý.

Phoebe Není to hloupý. A vůbec, kdo říká, že se hádáme? Jenom jsem řekla, že nemám hlad, a ty si na mě hned začneš vyskakovat.

Jana Já na tebe nevyskakovala.

Phoebe Vy - vy jste všichni stejný.

Jana Věř mi, Phoebe, já jsem ne -

Phoebe Nemůžu jíst, protože je mi nanic.

Jana Tak dobře.

Phoebe Ty nevíš, co to je! Ty nevíš, co to je, protože jsme pro tebe dělali, co jsme mohli. Archie pro tebe dělal co moh, i když toho nakonec moc nedokázal. Ne že bys nebyla hodná holka. Byla jsi dřív. Zasloužíla sis to, vždycky ses snažila a něco v tobě je. V tobě jediný. V tobě a v Mickovi.

mu to je k ničemu. On jen takovej bejval, podle mě. Ale pořád je lepší "bejval" než nikdy nebyl. Jeho druhý syn zrovna tak - velkej Bill. Bratr Archieho. Ne že by byl odbytej, aby sis nemyslela. Z toho je teď hlavoun. Velkej hlavou, Kdepak švagr Bill.

Jana /se snaží převést hovor/ Máš ho tak ráda, protože je advokát. Jako ten filmový herec, vždycky v paruce a v taláru, v každém druhém -

Phoebe Mám ho ráda, protože je džentlmen. Je jiná než tvůj táta. Třebas chodili do stejný nobl školy a vůbec. Mám ho ráda proto, jak se ke mně chová. Hezky se mnou promluví, a jak mi říká "Phoebe". Měla bys ho slyšet, jak mi říká "Phoebe".

Jana Viděla jsem ho jenom párkrát.

Phoebe No ovšem. Neschvaloval, co Archie dělá. Nikdy ne. Ze začátku nás občas přišel navštívit. Než odešel, vždycky mi podstrčil pár pěták a jenom řekl: "Archiemu ani slovo". Já jsem prostě nikdy nevěděla, co mu mám říct. Vždycky jsme bydleli v nějaký všivý díře a já se vůbec netěšila, když se k nám chystal. Bylo mi trapně. S manželkou nikdy přijít nemoh a já nevěděla co říct. A pak se s Archiem vždycky pohádali kvůli něčemu, co Archie zrovna proved. Buď přišel o peníze nebo byl na dlažbě. Pamatuju, jak jednou přišel, a my neměli ani findu. Byli jsme živi z odřezků od řezníka. Ty jsi tenkrát byla s klukama u dědečka. Archie by si od táty peníze nevzal - snad to byla taková profesionální řevnivost, nebo co. Zkrátka, Bill slyšel, že Archie je zase v bryndě - nepamatuji si, kvůli čemu. Ale nejspíš to tenkrát bylo něco vážnýho. Už vím, pokoušel se udat nekrytej šek a kápl na špatnou adresu, nebo co. To nebylo Archiemu podobný, to musím říct, protože on odjakživa nic tak nečestnýho neudělal, aťsi byl, jaký byl. Musel bejt opilej. Zkrátka a dobře, velkej Bill přišel

- my jsme bydleli tenkrát v Brixtonu - a děti mu na ulici strašně zřídily auto. Kdepak oni vidět v ulici auto, leda tak doktorovo. Když jsme sešli dolů a já viděla, co ty haranti vyvedli, stála jsem jako opařená a hanba mě fackovala, až jsem se dala do breku. On mi poklepal na rameno, jak to uměl, a povídal: "Je mi líto, Phoebe. Opravdu je mi líto. Obávám se, že takhle to půjde pořád." Archieho z maléru vytáh, a bylo. Nešlo o peníze, nebo že pomoh Archiemu - třeba jsem mu za to byla vděčná, to se rozumí. Důležitý pro mě bylo, jak se mnou mluvil, tak jemně, jako džentlmen, a jak mi poklepal na rameno.

Jana Dovedu si to představit.

Phoebe Co myslíš - co myslíš tou poznámkou?

Jana Ale nic. Necháme toho -

Phoebe Co myslíš tou poznámkou?

Jana Ale, jenom že si dovedu představit, jak ti bratr Bill klepe na rameno, jak ti podstrkuje deset liber, a jak si potom odfrčí do klubu na oběd. To je všechno, Phoebe. Takže o tom nebudem už mluvit, ano?

Phoebe Ty myslíš, že se nade mnou prostě ustrnul, víd?

Jana Ne, nemyslím.

Phoebe Jen to řekni - myslíš, že se nade mnou prostě ustrnul, co?

Jana To jsem neřekla a tak jsem to nemyslela. Tak toho -

/Vstoupí Archie s Frankem. Frank je asi devatenáctiletý, bledý, plachý chlapec. Dobrovolně hraje roli Archieho "druhých houslí", protože se to zdá být vřelý a rozumný substitut

vztahů, který vyhovuje jim oběma.
Je impulsivní a překypuje senzitiv-
ností. Je mladý a mladý pravděpo-
dobně zůstane/

- Phoebe Chci vědět, co jsi myslela.
- Archie Moje milá, nikdo ti nemůže říct, co si mys-
lí. To bys už měla vědět.
- Phoebe Buď chvílku zticha, Archie - já mluvím s Ja-
nou. Ona ví, co myslím. Víš, co myslím, víš?
- Archie /Frankovi/ Měli jsme tam zůstat, už to vi-
dím.
- Phoebe Mám ti něco říct?
- Jana Phoebe, co to vyvádíš?
- Phoebe Mám?
- Jana Já jenom přesně vím, jak ti strýček Bill
poklepával na rameno - jako když na vojně
o vánocích obsluhoval mužstvo. Tak demokra-
ticky, tak půvabně a tak anglicky.
- Archie Bill je náhodou slušnej chlap. Jenomže na-
šinec nechápe, to je všechno. On ani nechce,
Člověk mu to vlastně ani nemůže zazlívát.
- Phoebe /Janě/ Ty ho nemáš ráda, víš? To jsem vědě-
la.
- Archie Jako teď. Kdepak, tomuhle by bratr Bill vů-
bec nerozuměl. Šíleně by ho to vyvedlo
z míry, víš? Podej sem tu tašku, Frantíku!
- Phoebe Ty si nemůžeš dovolit, nemít ho rád. Na to
jsi mu moc zavázanej.
- Archie To vypadá na moc dobrej důvod, abysme něko-
ho neměli rádi, podle mýho.
- Phoebe On je někdo, co ty jakživ nebudeš.

Archie A já jsem někdo, co on jakživ nebude - sluš-
nák Bill. Má fůru peněz, ale není zlej. Ví-
te zajisté, že můj bratr Bill měl jedinou
manželku, nikdy žádné pletky, a že má tři
roztomilé nadané dětičky. Dvě z nich vystu-
dovaly Cambridge a všechny tři uzavřely mi-
mořádně úspěšný sňatek, jak tomu tihle lidé
říkají.

Frank O čem to, proboha, všichni mluvíte? Janičko,
ahoj. Já myslel, že bude mejdan. /Obejme ji
a políbí/

Archie Pravda pravdoucí. Dneska jsem to čet v Tele-
graphu. Už mě otrávil o číst o Mickovi, a
vída, kápnu na takovou notickou vprostřed-
ku -

Jana /dychtivě/ Neříkej, že jsi čet -

Archie Toseví. Jak jinak bych se dověděl, že se
moji příbuzní žení, umírají, nebo rodí děti.
Jak povídám -

Frank Než jsi byl tak hrubě přerušen. /Opět Janu
políbí/

Archie Ano, než jsem byl přerušen. Soňa se vdává.

Jana Koho si bere?

Archie Ale, syna nějakého průmyslníka, kapitána
Charlie Rycpice pomlčka Polcautomata Gora
z Elm Lodge, Shrewkesbury, hrabství Gloster.
Setsakra, kam se poděly všechny sklenice?
Dobrák Bill - teď už má všechno, co chtěl.
Včetně kapitána Charlie Rycpice Gora.

Phoebe Archie, já mluvím s Janou.

Archie Víš, to jsem si hned myslel. Bleskově jsem
odhadl situaci.

Phoebe Pro tebe je lehké dělat si legraci. Vyšla
jsem ze školy, když mi bylo dvanáct.

Archie Kristebože, jestli se mi o tom rozpovídá
ještě jednou, vylezu na střechu, jak jsem
opilej, vylezu na střechu a začnu vřestět.
To jsem ještě neudělal.

Phoebe Tenkrát se muselo platit šest pencí týdně.

Frank Nech ji na pokoji, ty starý komediantě. Ma-
mi, bude mejdan!

Phoebe Já mluvím s Janou.

Archie To je ono! Proč všichni nemluvíme s Janou?
Vidíme ji jednou za uherskej měsíc. Franku
- mluv s Janou.

Frank Táto -

/Kývne k Phoebe, celý nesvůj, že ji
vidí v takovém stavu. Archie, kte-
rý přišel s úmyslem se poveselit,
je unavený a začíná se vzdávat/

Archie Nejdřív se napijem. Když mám bejt buď moc
diplomatickej, nebo moc taktní, musím se
nejdřív pořádně napít.

Phoebe Museli jsme platit šest pencí týdně, a moje
máma kolikrát nemohla -

Archie Ale ty moje srdíčko, vždyť tohle je stát
všeobecného blahobytu! Nikdo nestrádá, nikdo
se nemusí utahovat, všichni jsou zabezpečeni.

Phoebe Musela jsem drhnout jídelnu pro -

Archie Všichni se mají dobře. Mick se má dobře.
Bill se má dobře. Ten se od těch mohamedá-
nů ani zavřít nenechal. Frank se má dobře -
už nebude dlouho topit v kotli, viď, kluku?

Frank Kdybyste si oba radši dali pokoj.

Archie Jana se má dobře. S Grahamem se dá zase do-
hromady a zapomene na pitomý Trafalgarský
náměstí a na předsedy vlády, co vypadají ja-

ko psi v prizemku. Tomas, zlato. /Nabídne
Phoebe skleničku/

Phoebe Ty nechápeš -

Archie Phoebe drhla jídelnu pro pět set dětí, když
jí bylo dvanáct, víš?

Phoebe Ale -

Archie Víš? Dovedete si vůbec někdo představit, ko-
likrát mi vykládala o tý jídelně a o pěti
stech dětech?

Frank Dej pokoj.

Archie Ano, synku, dám. Poďej to Janě. Vypadá, ja-
ko by jí to mohlo přijít vhod.

Jana To mohlo.

Frank Byla jsi moc dlouho z domu. Každý večer
máme mejdan.

Archie A víš proč? Protože jsme na huntě a jde to
s náma z kopce. Jsme opilci, jsme maniaci,
jsme notorici, celá ta naše slavná parta.
Máme problémy, o jakých nikdo ani neslyšel,
jsme figurky z něčeho, čemu se nevěří. Jsme
něco, z čeho si lidi dělají šoufky, protože
jsme na hony vzdáleni běžný všední lidské
zkušenosti. Vlastně nejsme ani k smíchu.
Prostě proto, že jsme úplně jiný než všich-
ni ostatní. S ničím nepohnem. Ničeho nedosáh-
nem. Jsme otrapové a jenom přiděláváme vše-
mohoucímu pánu bohu starosti. Pořád se jenom
snažíme obrátit něčí pozornost na svoje še-
redný, ubohoučkový, nepravděpodobný problémeč-
ky. Jako tady ta dojemná rachotina. Podívej
se na ni. Co má společného s lidma, jako jsi
ty? S kultivovanějma intelektuálama? Je na-
tažená jako prut, a zrovna teď ten její o-
tupělejš, nevyvinutejš, necvičenejš mozek bun-
zíruje, protože má v krvi plno alkoholu,
kterej si já nemůžu dovolit jí dát, a při-
nutí nás poslouchat všelijaký smutný his-
tory, který jsme slyšeli už stokrát. Stárne

a má zamotanou hlavu, kdo že se o ni postará, až už nebude moct dělat. Má strach, že skončí v nějaké truhle v bůhvíčí předsíni.

Phoebe

O čem to mluví?

Archie

Řekne ti, že bratr Bill zaplatil všechny tvoje školy. To ti chce povědět, Jano. To stipendium nestálo ani za řeč, abys věděla. Nestačilo na učebnice, na školný, na šaty a vůbec. Bill to zatáh. Za vás za všechny. Frank to ví, víš? Franku? Odpusť, Phoebe. Zabil jsem ti povídačku. Archie vždycky doved někomu odstřelit pointu, když si umanol.

Phoebe

Neví, jak to bylo s Mickem a s tebou a se mnou. Určitě to neví.

Archie

Však na to přijde. Časem na takový věci vždycky přijdem. /Frankovi a Janě/ Je unavená a stárne. Je unavená a je unavená ze mne. Od nikoho nedostala ani co by za nehet vlezlo, to spíš aby tu svou nanicovatost ještě rozdávala druhým. Všechno, co má, jsem já a z toho je, panebože, unavená. Viď, staroušku? Z toho jsi unavená.

Phoebe

/pruďce/ Snažila jsem se ze sebe něco udělat. Namouduši jsem se snažila. Krásy jsem nepobrala a co jsem, to je moje práce. Byla jsem ošklivá už jako dítě - ne nebyla. Já nebyla ani ošklivá. Byla jsem to nejškaredější dítě, jaký jste v životě viděli. Takovýho ošklivce abyste pohledali. Ale něco jsem ze sebe udělala. Dokázala jsem, že mě chtěl!

Frank

Každej tu křičí! Prosím vás, mluvejte někdo potichu, aspoň pro jednou. Za chvíli se přihrnou Poláci. Poperme se. Stejně to na to vypadá. Ale poperme se potichu.

Archie

To už je dávno. Oni vědí, že to už je dávno. /Frankovi/ Prosím tě, přestaň ječet, neslyším vlastního řvaní. Zapívej něco, to budeš hodnej chlapeček. Kdepak je děda?

Jana

V kuchyni.

Billy: ... tam máš to je něco
sbalil U delfína! Rozdal sis to někdy na
kuchynským stole? Jako kus masa na špalku.
Jako když se krájí šunka. /Janě/ Nebyla bys
radši s Grahamem?

Phoebe On sem přivede zase nějakou ženskou, viď,
Franku? Přivede ji sem, viď?

Archie Nevšímej si jí, synku.

Phoebe Myslíte si, že nahoře spím a že neslyším,
co se tu děje?

Archie Bodejť že oni vědí. Oni vědí, co jsem za
mrchu, drahouši. Podle mě to vědí skorem
tak dobře jako ty. Skorem tak dobře. Ona
se uklidní, viď, drahouši? Kdepak je děda?
/Frankovi a Janě/ Jenom nedělejte, že na to
nejste zvyklí.

/Objeví se Billy/

Tady jsi, ty bejvale! Neseš nám kus šunky?

Billy Co je s váma?

Phoebe /Billymu/ Tys byl na dortu.

Billy Cože?

Phoebe Tys mi byl na dortu. Tys mi byl na dortu,
viď?

Billy /se stydí/ Měl jsem hlad.

Phoebe Ten dort byl pro Micka. Byl pro Micka, ne
pro tebe.

Billy Odpusť -

Phoebe Koupila jsem ho Mickovi. Až přijde domů.

Archie Nevadí.

Phoebe Jak to myslíš - nevadí?

Phoebe Mně to vadí. Nestrpím ho v kuchyni. Řekni mu, ať mi tam neleze. Nemám tam toho moc a není to moje, ale mně to děsně vadí. Proč jsi ten dort nenechal?

Billy Já myslel -

Phoebe Nemohs ho nechat na pokoji? Nebyl pro tebe. Co je s tebou? Přece tě živím, ne? Nemysli si, že mi dáváš tolik peněz tejdě, protože to není pravda!

Archie Zapomeň na to, Phoebe!

Phoebe Já nezapomínám, já na nic nezapomínám. Ty třeba ano, ale já ne.

Archie Koupíme jinej.

Phoebe Ty koupíš jinej! Ty jsi tak bohatej! Ty jsi takovej pán! Co to je takovej dortíček - objednáme si jich deset! Já jsem ten dort koupila, stál mě třicet šilinků, byl pro Micka, až se vrátí domů, protože mu chci něco dát, něco, na čem si pochutná, - a teď to mizerný, chamtivý, starý prase - jako by neměl všeho dost - se musí sebrat a strkat do toho pazoury! /Neschopna se s tím vyrovnat, rozpláče se/

/Billy stojí zahanben a hluboce do-
třen, i když si jenom nejasně uvě-
domuje, oč jde. Odloží skleničku,
kterou držel v ruce, a cigarety/

Billy Promiň, Jano. /Odejde do svého pokoje/

Phoebe Archie, že ti dneska žádná nepřijde, víš, že ne?

Archie Užil si víc, než my všichni dohromady. Ať mu slouží. Ale stejně jsi to udělat nemusela. Ne, žádná nepřijde.

Phoebe Mě to mrzí, Archie. Můžeš mně odpustit -?

Archie Ne ze bych nechtěl, aby někdo přisel. Ale ty víš. No tak, dej se do kupy. To jsme měli udělat už dávno. Dejme se do kupy. /Zpívá/ Dejme se do kupy, dejme se do kupy, do kupy, do kupy. Dejme se do kupy, a hned nám bude líp!

Frank Tak, tak, děti - nezapomeňme, že jsme Britové!

Archie To všichni víme. Jasný jako facka. Já to vždycky věděl. Bratr Bill mi to připomínal. Takže si dolijem a hned nám bude líp. Co Mick?

Frank Správně, co Mick? Nekoukej tak mrzutě, Jano. Znáš nás přece.

Jana Zněm?

Archie To je fuk, proč by vlastně měla znát, jak by řekla Phoebe. Všichni jsme kapánek pod parou, což znamená, že jsme ještě o kapánek méně lidma než normálně. /Frankovi/ Že mám pravdu, ty vycmrndlej topiči? O co, že pacienti ve špitále umrznou - on ušetří veřejnému zdravotnictví tisíce.

Frank /Phoebe/ Už je ti líp?

Phoebe Třeba se Jana nechce napít, a víte vy proč?

Archie Ne, proč?

Phoebe Protože, podle mě, ho ani nemá ráda. Podle mě nemá Micka ráda.

Archie A proč by ho měla mít ráda? Ale to jí nebude překážet. Nebo mně. Franku, jdi za dědou a domluv mu, ať sem přijde. Pokusme se být pro jednou trošičku normální a budeme dělat jako že jsme šťastná, spořádaná, slušná rodina. Kvůli Mickovi. Víte, já mám dojem, že to mu chybí. Určitě si myslí, že jsme příšerný. Ještě horší než mohamedáni. Nestarej se, Jano, už se s tím nebudeš muset dlouho smířovat - a Mick jakbysmet. A tohle je Mickův

mejdan. Phoebe, zatancuj nám. /To je řečeno
jen tak mimochodem, jak to Archie umí/ Tan-
cuje jedna malina, viď, ty stará rachotino.
Schválně, jestli mě dneska rozbřečí. Uvidí-
me. Uvidíme. Franku, zazpívej.

Jana

Ani nevím, co cítím. Ani nevím, jestli vů-
bec něco cítím.

Archie

To nic, brouku. Já to taky celá léta nevě-
děl . Už jste dávno pod drnem, paní Murphyo-
vá, uděláme si mejdan, voják Mick se vrací
domů, tak se rozšoupnem!

O p o n a

7. ČÍSLO

ba. Archie vstává, tvář má rozšklebenou a je mrtvý za svý-
očima. Jenom občas, na pár vteřin, dá lehounce na srozu-
nou, že takřka s překvapením shledává, kde je.

chie

Slyšte, slyšte! Tuhle potkám jednoho chlapa,
a on mlátí sekercou do psa! Mlátí sekercou do
psa! Tak mu povídám: Co to děláte? A on na
mne. Jopak nevidíte? Psí kusy! Dík za ten
výbuch dejchání zhluboka. Měli jste vidět,
co o mně napsal James Agate! /Opět zpátky/
Ale teď je řada na mně, dámo, že? Teď je řada na
mně. Na mně. Myslíte si, že jsem nákej takovej,
co? Tak to teda ne! Ale on je! Slyšte, slyš-
te! Povídal jsem vám o ženě? Povídal? Moje
žena - nejenomže je hloupá, nejenomže je
hloupá, ona je taky jako led. Jako led. Vy-
padá jako andílek, ale je studená jako led,
ta moje žena. Studená jako led. Studená a
hloupá. Ona je, čemu se říká, člověk doby
lelový. Moc netleskejte - barák je na spad-
nutí. Tak abych spustil, ne? Abych spustil.
Podívejte se na mne, všechno je pravý, aby-
ste věděli. Všecko pravý, žádná faleš. To
byste neřekli, co? A vidíte, máte pravdu.
/Škobrta/ Nepřipravím vás o vrcholný číslo,
na který všichni čekáte, jak vím. Ano, já
vám zazpívám! Zazpívám vám písničku, pís-
ničku, kterou jsem sám složil. Ještě jsem
ji nenatočil, tak jestli se vám budu líbit,
hezky jim to řekněte. Poslouchat nebudou,
ale stejně jim to povězte. Písnička se jme-
nuje: "Moje holka je dejchavičná, takže je
ráda, když ji občas profouknu".

Ať si kdo chce co chce říká,
oro dojde na chlapíka,
jako jste všichni vy a já.
Ač máme svoje slabiny
a žádný nejsme bez viny,
otčina s námi počítá.

Když vlast nás v nouzi zavolá,
my všichni půjdem bez řečí,
nám oheň v srdci plápolá,
náš Albion je v bezpečí!

Armáda, loďstvo, letectvo naše
drahou vlast vždycky ochrání,
náš hrdý prapor vyletí výše,
ten chrabrý lid ho ubrání!

/V příběhu písně prosvítí reflektor
organtýnovou oponu, za níž je nahá
žena s přilbou Británie, s buldokem
a trojzubcem. Archie odejde/

- - -

8. ČÍSLO

Archie, Frank, Jana, Phoebe, Billy

- Archie Ta by se radši do prstu kousla, než by dala.
- Frank Kdo?
- Archie Paní Robertsová, Claypit Lane číslo sedm, to říkala.
- Frank O kom to mluvíš, ty pravičáckej janku?
- Archie O tý blond čubce od Delfína, co vždycky rozčilí tvého dědouše. A neříkej mi pravičáckej janku.
- Phoebe Paní Robertsovou já pamatuju. Byla na nás moc hodná.
- Archie Třeba jsem janek, ale ne pravičáckej!
- Frank Vyhradně pro doutníkáře, jako je děda.
/Tančí/ "Vajgl máho cigára, cigára, vajgl máho cigára, a tak jsem je obrátil a vajg-lem je připálil. Vajgl máho cigára, vajgl máho cigára - "
- Archie Chodil jsem do školy s jedním klukem, kterej to dotáhl až na člena labouristický vlády. Říkalo se o něm, že je mírně doleva. Pak šel do Sněmovny lordů, a tam z něj udělali zasloužilýho trhovce rybama. Kterýmžto pádem má zřejmě s levou úchylkou utrum, co?
- Frank Když ty ani nevíš, co povídáš.
- Billy V Claypit Lane jsem míval podnájem - deset šilinků týdně s veškerým zaopatřením.
- Phoebe Já myslela, že nám zazpíváš, Franku.
- Archie Když se tak umíš vyhejbat všem frázím, co na nás padaj jak netopejři ze stropu, moh bys sebrat náky ze mne.

Frank Jakovejcn už bylo, co je sebrali od tebe.
 Archie Hlavně pamatuj, že jsem tvůj otec.
 Frank A ty sis to někdy pamatoval?
 Phoebe Franku! No tak, buď hodný chlapec.
 Archie Ty chceš trumfnout Janu.
 Frank Jena si už od nás odvykla. Viď, Jani? Cej-
 tíš se dobře? /Obejme ji/
 Jana Dobře.
 Frank Fakt? Že jsi zapomněla, jaký to bylo, viď?
 Phoebe Toseví, že nezapomněla. Ona tak lehko neza-
 pomíná, viď?
 Jana Ne - asi ne.
 Frank /Phoebe/ Je ti líp?
 Phoebe Je, děkuju. Pojď sem, dej mi pusu.
 /Frank ji políbí/
 Ty jsi na mě vždycky hodnej, viď? I když
 trošku jančím. Všichni občas trochu jančí-
 me.
 Archie Kromě Jany -
 Jana Přestanete mi laskavě sugerovat, že jsem
 z jiné planety?
 Phoebe Archie tě jenom škádlí, viď, Archie? Včera
 jsem si zapomněla vzít aspirin. Víte, že
 moje máma v životě nepotřebovala doktora?
 Akorát, když jsme přišli na svět, toseví.
 A užívala jenom aspirín, kysličník a vale-
 riánský kapky.
 Jana Kysličník?

Phoebe Dožila se třiadevadesáti a od státu nevzala ani pětník. /Billymu/ Jak je?

Billy Dobře, děkuju za optání, Phoebe.

Phoebe /Archiemu/ Dolej mu, Archie. Má skoro dopi-
to.

Billy Nemůžu si vzpomenout, jak se ta ženská jme-
novala.

Phoebe Která?

Billy Ta z Claypit Lane. K snídani nám vždycky
opékala šunku a na ni rozpustila plátek sý-
ra. Poprvé jsem to jed až u ní.

Phoebe To mně moc nechutná. Jo, všimli jste si -
odpuť, že ti skáču do řeči, ale zrovna jsem
si vzpomněla - všimli jste si té fotky dce-
ry vévodkyně z Porthu dneska v novinách?

Frank A měli jsme si všimnout?

Phoebe Málem bych ji přehlídla. Chtěla jsem číst
o Mockovi, toseví, ale padla mi do oka.
Vypadá na ní kouzelně! Všim sis, Archie?

Archie Bodejť. Byla hned vedle kapitána poloautoma-
ta Gora.

Phoebe Že vypadá skvěle?

Archie Mně připadala podobná té tátově výčepnici
od Delfína.

Frank Jo, jo - jako chlap za ni převlečenej.

Phoebe Franku!

Archie /rychle/ Phoebe si na vévodkyni z Porthu
moc potrpí, viď, zlato? Že prej vypadá tak
lidově.

zajímala. Už když byla malá. Dala na mě dojem, jako že musí být hrozně hodná. /Pauza. Archie mu/ Není mu nic? /Kývne k Billymu/

Archie

Co by mu bylo. Není ti nic, viď?

Billy

Vždycky na tu šunku dávala plátek sýra.

Archie

Myslí na tu bytnou z Claypit Lane. Víte, ta výčepnice od Delfína mi připomíná jednoho chlápka - /Janě/ to tě bude zajímat, protože jsou v tom předsedové vlády a psi - byl to Irčan, dělal číslo na trampolíně a říkalo se mu Lady Růža Obojaká. Byl to takovej zanícenej kluk. Ale nakonec tý trampolíny nechal a šel někam do úřadu. Tak ten Růža znal víc nadávek než erární deka. Vydržel je ze sebe chrlit deset minut bez jedinýho naděchnutí a vůbec se neopakoval. Mistr svýho oboru. Ale to nejsprostší slovo v angličtině - nebo v jakékoliv jiné řeči - bylo pro Růžu "konzervativní". Konzervativní mohlo být všechno, pokud to bylo dostatečně mizerný.

Billy

Že to byl Irčan!

Archie

Teď jsem to řek. Poslouchej ušima.

Phoebe

Já myslela, že nám Frank zazpívá.

Archie

Když jste mu dali nedopečený pomfrity, sebral je s talířem a povídá: "Kterej kanec spáchal tyhle nechutný, vycmrndlý, smrdutý konzervativní pomfrity!"

Frank

To jsi už vykládal.

Archie

Nech mě pokračovat a budeš se válet po podlaze.

Frank

Jen pokračuj, a budeš se válet po podlaze ty. Kdyby to aspoň byl vtipnej příběh.

Archie

Až se naučíš vyprávět jako já, budeš si moct gratulovat -

tej.

Archie

Snad abys radši zazpíval, ne?

Frank

Tak dobře, zazpívám. Zazpívám pro Janu, protože ona mě ještě neslyšela. Zazpívám Billyho písničku. Je britská -

Billy

Jakou? Jakou zazpíváš?

Frank

A moc nábožná.

Billy

Jakou zazpíváš?

Frank

Takže je v ní pro každého něco. /Zpívá a tančí/

Ve vojně máte zalíbení,
a pak jste staří mazáci,
snad budete mít pochopení,
co potřebují vojáci.

Jen v zájmu armády a vlasti si dovolím
obtěžovat:
na tabák dejte, páni drazí, klobouček nechám
kolovat!

Pánové, viďte, to je krása,
jak si to v řadě rázujem!
Viďte, že dívčí srdce jásá?
A doma že pozdravujem!

Jen v zájmu armády a vlasti si dovolím
obtěžovat!
Na tabák dejte, páni drazí, klobouček nechám
kolovat!

Billy

Na tabák dejte, páni drazí, klobouček nechám
kolovat!

Archie

Na ochotníka to nebylo špatné.

Billy

Naposled jsem zpíval v jedné hospodě, někde
v Yorkshire to bylo. K pállitru piva jsi
dostal celý talíř nádivky, co se do tebe
vešlo. A všechno za dvě pence.

Archie Neval, táto. Takhle nikdy nikdo nerozhazoval, ani za tvejh časů ne.

Billy Povídám ti, že jsi dostal talíř nádivky -

Archie Fakt stárneš.

Billy Kolik se do tebe vešlo.

Archie Neslouží ti paměť, táto. Sedl bych si.

Billy Já sedím.

Archie A měkne ti mozek.

Phoebe Nepokoušej ho - Archie.

Billy Nic mi neměkne! Pořád mi měkne mozek míň než vám - zaplať pánbůh za to! /Vidí, že se mu smějí/ Zaplať pánbůh za to. Myslíte, že se na mě můžete vytahovat. Nalejte mi!

Frank A když není holka, je smutno po duši, když tu nemám holku, nic mě netěší.

Archie Budeš chvíli zticha? Snažím se myslet. Aha! Už to mám.

Má milá se vesele umývá,
 má milá se na mě nedívá.

Phoebe Ne, nedělej to, Archie. Takhle to nezpívej! /Janě a Frankovi/ Tuhle písničku vždycky zpíval, víd? To byla jeho zamilovaná.

Jana Zazpívej nám ji.

Phoebe Já - kdepak, já neumím. Ani nevím, jestli si pamatuju slova.

Frank No tak, mami, spust'.

Phoebe /Archiemu/ Mám?

/Archie přikývne/

Tak dobře. /Zpívá/

můj milý se na mne podíva.
Kdepak je?
Tady je.
Šátečkem mává,
šťastný jak čermáček,
vesele si zpívá.

Jana Děkují, Phoebe, děkuji ti.

Phoebe Tahalo to za uši, viďte?

Billy Já jdu spát.

Phoebe Už?

Billy /jde do svého pokoje/ Ano. Jen jsem chtěl
připít Mickovi na zdraví. Půjdu spát, než
budete mít na krku ty zatracené Poláky. Do-
brou noc.

Všichni Dobrou noc!

Phoebe Taký bych měla jít. Jsem nějak utahaná. Ale
co, zítra nemusím do práce. Přece to ode mě
nemůžou čekat, ne?

Jana To víš, že ne.

Phoebe Stejně z rozrušení neusnu. /Janě/ Ukázala
jsem ti ten dopis od Kláry?

Jana Kdo je Klára?

Archie /Phoebe/ Měla bys jít spát, zlato.

Phoebe Ještě chvíličku. Ukážu jí dopis od Kláry.
Klára je moje neteř - z Toronta. Radši ti
ho přečtu, škrábe jako kocour. Je to dcera
mého bratra Johna. Teď jsou všichni tam -
bratr taky. Před čtyřmi lety začali s pěti-
stovkou dolarů v nějakém hostinci - tohle
je jejich holčička. /Podá Janě fotografii/
Teď mají v Torontu hotel, a budou kupovat
další.

Archie /Janě/ Nemusíš se tvářit, jako že tě to za-
 jímá, Janičko. /Phoebe/ Celá ta kanadská
 opičárna jí vůbec nezajímá.

Phoebe Já jí to chci jenom vysvětlit. Zařídil si
 hotel v Torontu a teď kupují v Ottawě. Můj
 bratr John vede ten v Torontu a chce, aby-
 sme se tam přestěhovali a Archie aby ved
 ten v Ottawě.

Archie Co já vím o hotelech! Celej život se tluču
 po podnájmech.

Phoebe Jak se o tom zmíním, začne se vztekat.

Archie Pro boha živýho, víckrát už neříkej, že se
 začnu vztekat, jak se o tom zmíníš! Zmínila
 ses, ne? A já se nevztekám! Jenom si myslím,
 že je to blbej a nanicovatej nápad.

Jana Kdy ti to psali?

Phoebe Je to asi čtrnáct dní. Že prej můžeme s roz-
 hodnutím počkat ještě měsíc, dva.

Jana A co kluci?

Phoebe Můžou jít taky, když budou chtít. Co tomu
 řekne Mick, nevím, ale Frankovi se ten ná-
 pad zamlouvá, vid'š?

Jana Opravdu, Franku?

Frank Rozhlídni se kolem sebe. Přijdeš na nějakýj
 pořádnýj důvod, proč trčet v tomhle útulným
 koutečku Evropy? Nenamlouvej si, že tě tady
 někdo nechá něco dělat, nebo něco zkusit,
 Janičko, protože to nikoho ani nenapadne.
 Nemáš naději. Kdo jsi? Nikdo. Jsi nikdo, ne-
 máš peníze a jsi mladá. Až budeš na konci,
 tak nejspíš pořád budeš nikdo, pořád nebu-
 deš mít peníze - akorát budeš stará! Abys
 radši začala myslet na svou maličkost, Ja-
 ničko, protože nikdo jinej to za tebe neu-
 dělá. Nikdo to za tebe neudělá, protože ni-
 kdo už na nic nevěří. Oni třeba řeknou, že

platního pytlíku pár pětáků a nalepěj ti známku do knížky, aby tu víru dokázali, ale ty jim nevěř, ani po tobě nevzdechnou. Všichni mají práce nad hlavu, mažou si to vprostředku silnice, a je jim putna, kam, jen když jsou v tom podělaném prostředku! /Rozpustile, zpěvně/ Parchanti zatracení! "A když není holka, je smutno po duši. Když tu nemám holku, nic mě netěší."

Archie Ššš, vzbudíš Poláky.

Frank Tebe by někdo měl vzbudit. "Nic mě netěší!"

Archie Měl bys jít spát.

Frank Ty s tou blond sviní od Delfína. Ty s ní.

Archie Udělal bych jí to třeba tupým nástrojem.

Frank Jako opice na větvi, už tě vidím! Jdu spát.
/Položí jednu ruku Archiemu na rameno a odchází, mávaje ostatním/

Archie Dobrou noc, chlapče.

Frank /zpívá/ Spasiteli, tys můj hrad, v tobě já chci přebývat. /Odejde/

Archie V Torontu beztak nedostaneš čepované pivo.

Phoebe Tady to stojí: Píše, abysme přijeli, že nám zaplatí cestu a tak dále, pak o té práci v Ottawě. Praxe není nutná, hlavní je, mít tu svoje lidi. Píše: "Máme televizor s velkou obrazovkou, rádio, atd. a teď máme Chevrolet Bel Air, model 1956, s veškerým vybavením, včetně automatického řazení a všech těch kouzel, co tu po nich všichni blázní. Určitě byste se tu s Archiem hned zabydleli a všechno by bylo prima." /Pečlivě složí dopis/ Myslela jsem, že si ráda poslechněš, co píše.

Jana Jistě, děkuju.

Phoebe /po krátké odmlce/ Budeš dlouho ponocovat, Archie?

Archie Už jdu.

Phoebe Všichni jsme unavení. Toho vzrušení je na mě moc. /Janě/ Dobrou noc, Janičko. Odpustíš mi, že jsem se chovala trochu hloupě, víš?

Jana To nic. Dobrou noc. Budit tě nebudu.

Phoebe Dobrou noc, Archie.

Archie Přijdu ti dát dobrou noc.

Phoebe Děkuju, miláčku. Budem ho muset někam uložit.

Archie Micka? Může spát se mnou tady dole.

Phoebe Chudáček, tomu asi dali do těla. Ale co, brzy bude doma. /Odejde/

Archie V Kanadě jsem byl za války.

Jana Já vím.

Archie Ne a ne tam sehnat čepovaný pivo, ani v Torontu ne. A jim to připadalo správně anglický. /Pauza/ Mně ne. Ten tvůj vejlet na Trafalgarský náměstí stejně nemůžu pochopit. Vážně ti to všechno leželo na srdci?

Jana Tenkrát ano.

Archie Jako mně čepovaný pivo a ženský, co? Ne a ne dostat čepovaný pivo. Ženskéjch spousty. Vykládal jsem ti někdy o těch jeptiškách? Jenom se na mě koukly a všechny se najednou dočista, dočista samy od sebe, pokřižovaly. Pokřižovaly. A to byl ten největší kompliment, co jsem v životě dostal. Dáme si ještě, ne?

Jana Dáme.

Archie Ty ses dneska nepohodla s Phoebe!

ana Nic to nebylo. Jenom si na mně zničehonic vyjela.

archie Tvoje matka mě s Phoebe přistihla v posteli. /Pauza/

ana To slyším poprvé.

archie Nevím, nač jsem vlastně čekal, ale myslel jsem, že řekneš víc.

ana Cos ode mne čekal? Demonstraci na Trafalgarském náměstí?

archie Všechny moje děti si o mně myslí, že jsem lundrák. Nikdy jsem se to nesnažil zastříť - v tom to asi vězí.

ana Snad bychom měli jít spát.

archie Ne, zůstaň ještě chvílku. Asi máme oba stejnou náladu. Zrovna ses narodila, a tvoje mám a mě přistihla s Phoebe. Chudák Phoebe, ani z toho nikdy moc neměla. Tvoje matka odešla, prostě se sebrala a odešla. Byla takový člověk, jak bys ty řekla, člověk zásadový. Věděla, jak by se lidi měli chovat, a jinou možnost nepřipouštěla. Nikdy mi nedpustila

ana Neměls ji rád -

/Archie je opilý, zpívá a doprovází svoje slova, jak to dokáže jen opilý člověk, takřka odtažitě a vyběravě, jako dirigent, který kontroluje zvuk svého orchestru/

archie Měl, měl jsem ji rád. Byl jsem do ní zamilovaný, ať to vezmeš jak chceš. Nevím. Za pár měsíců umřela, a bylo to. Všechno si brala k srdci, ta tvoje máma. Mnohem víc než já. Snad bychom se byli nějak dohodli. Víš ty, co se mnou vůbec nejvíc hnulo? To když jsem byl v Kanadě. Někdy jsem si vyšláp přes hranice za nějakějma známejma a

jednou večer jsem v hospodě slyšel zpívat nějakou černošku. Ty se tomu budeš smát, ty se budeš smát, až se tvoje vzdělaná anglická hlavinka bude třást, protože ty jsi nikdy neseseděla opuštěná a nakouřená v kdovíjaký hospodě mezi cizíma lidma tisíce mil ode všeho, čemu si myslíš, že rozumíš. A jestli já vůbec kdy viděl v lidském pokolení naději nebo sílu, tak to bylo na tvářích starý tlustý černošky, když vstala a začala zpívat o Ježíškovi nebo o čem to bylo. Byla ubohá a opuštěná a utištěná jako nikdo. Nebo jako já, když na to přijde. Já tuhle muziku nikdy ani neměl rád, ale vidět tu starou černou kurvu, jak vyzpívává svoje srdce před celým světem, to ti nějak uvnitř došlo, že vůbec nehraje roli, jak do lidí kopeš, do opravdovejch lidí, jak jima pohrdáš, když oni najednou dokážou vstát a vydat ze sebe takovej čistej, prostě přirozenej zvuk. Že s nima je všechno v pořádku, ale se všema ostatníma že to neklape. Od té doby jsem nic takovýho neslyšel. Tady rozhodně ne. Někdy v sobotu večír jsem zaslechl takovou slabounkou ozvěnu. Ale on to slyšel. Billy to slyšel. On je slyšel zpívat. Před lety, partyka starej. Ale dneska to už nikde neuslyšíš. Už to asi nikdy neuslyšíme. Dneska už nikdo nemá ten cit. Panebože, kdybych já to dokázal! Kdybych já měl ten cit, jako ta stará černá čubka s hařvanejma tvářema, a dovedl zpívat. Kdybych za celej život svedl jen jedinkrát něco tak pořádnýho, dobře jsem žil. Líp než vy všichni, co si hrajete na svém písčátku, nebo podnikáte něco konstruktivního a manifestujete na Trafalgarském náměstí! Panebože, kdybych já byl ta stará škatule! Já bych vstal a potřásl svejma velkejma prsama, hlavu bych vztyčil a ztropil ten nejkrásnější povyk na světě. Panebože, to bych udělal! Jenže to nikdy neudělám. Mně je všechno pět. Ženský i čepovaný pivo. Myslíš, že ty to dokážeš? Co říkáš?

Jana

Nevím. Namouduši nevím. Asi to se mnou dopadne přesně jako s tebou.

chie

Božejt. Ale vysekas ze zivota vic. Sam chytíš
řejší, a taky asi něco cejtíš, přes celej
ten krám s Trafalgarským náměstím. Ty jsi,
jak se říká, citově založený člověk. Ty si
taháš všechny svoje reakce s sebou, místo
abys je nechala doma. Všichni si seděj s ru-
kama pěkně v kapsách, ale ty jsi ten černej
vzadu, co křičí hurá a dostává přes prsty.
Ale jednou budeš taky muset sedět s rukama
v kapsách, jako ostatní. Třeba si myslíš,
že jsem jen starej opelichanej kabaretní
šmírák, kterej by měl slyšet pravdu, jako
starej Billy, že dolarky ani lakýrky se už
nenosej. Víš, když tak stojíš na jevišti,
tak si myslíš, že máš ráda všechny ty lidi
před sebou, ale kdepak! Nemáš je rád, ne-
vstaneš a žádnéj krásnej povyk neztropíš.
Toseví, když pořádně cvičíš, získáš rutinu.
Dokážeš se řehtat jako houpací kůň, tvářit
se, že by ses s každým o poslední košili
rozdělil, ale jsi zrovna tak mrtvej, kaší-
rovaněj a opotřebovaněj a jenom dřepíš
s rukama v kapsách jako všichni. Vidiš tuhle-
tu tvář? Ta tvář umí přetékat vřelým citem
a lidskostí. Umí zpívat a vypravovat ty nej-
mizernější, nejomšelejší historky před zá-
stupem netečnejch poskoků, a je to fuk, je
to fuk. Je to fuk, protože - podívej se mi
do očí! Jsem mrtvej za těma očima. Jsem mrt-
vej, jako celá ta netečná, mizerná banda.
Je to fuk, protože já necejtím ani mrt, a
oni jakbysmet. Jeden jako druhěj jsme mrtví.
Pověz mi, pověz mi něco! Chci od tebe něco
slyšet. Co bys řekla chlapovi v mým věku,
kdyby si bral holku, no - asi tak starou
jako ty? Co jsi ztvrdla? Řek jsem ti, že
necítím ani mrt.

Jana

To bys nemoh, to bys přece nemoh!

archie

Byla jsi od táty kapánek dlouho. Nikdy jsme
se moc neužili, co? No nic.

Jana

To nemyslíš vážně! To bys nemoh Phoebe udě-
lat - rozvést se s ní!

Archie

„Děti! /Směje se/ Děti! Jsou jako ten podělaný kabaret. Nedělej si s tátou starosti. Pořád mu ještě Mick vrtá hlavou. Povídám ti, nic se mně pořádně nedotkne. Jak to říkal ten chlap? Já tu pustil chlup a na tvoje tajtrličky nejsem zvědavější! Ať tam někdo vyleze a udělá číslo, ať vyleze! Je mi šmafu, jaký to bude. Starej Archie, mrtvej za svejma očima, si dřepí s rukama v kapsách a svoje reakce poztrácel cestou. Neřekli byste, že na mě ženský letěly, co? Neřekla bys, že na mě ženský letěly, když tak na mě koukáš, co? Ale já to ještě zprubnu, dámo. Já to zprubnu. Zprubnu. Ta výčepnice od Delfína, co tak rozčiluje starýho Billyho - já jí to udělal! Když on se nekoukal...

/Phoebe vstoupí/

Phoebe

Já myslela, že tu někoho máš. Volali zezdola. Čeká tam na tebe policjat, Archie.

Archie

To bude ten výběrčí daní. Vyřiď mu, že ho čekám. Dvacet let už ho čekám.

Phoebe

/Janě/ Já myslela, že tu někoho má. Co asi chce?

Archie

Jsem tu jen já se svou dcerou Janou. Já a moje dcera Jana - dítě mé první lásky. Proč se nevrátíš do Londýna? Řekni, nejsi ráda, že jsi normální? Já vždycky sedumkrát v tejdnu, viď, Phoebe? Sedumkrát v tejdnu. Na dobrou noc jsem si vždycky musel skočit - a na dobrýtro obyčejně taky. Jako kus šunky na vále. To je obecně problém. Ledaže jsi jako Mick a žádný problémy nemáš. Taky měl problém, ale teď už si to maže. Jó, to je chlapec bez problémů. Já vždycky sedum dní v tejdnu a dvakrát do dne. Chudinko Phoebe, nekoukej tak vyplašeně. Buď to dělají, a nic z toho nemají, anebo to nedělají, a tudíž z toho zase nic nemají. Nekoukej tak vyplašeně. Archie je zase nakulenej. To bude jenom ten výběrčí daní.

Phoebe

Frank šel dolů -

Frank

/za scénou/ Parchanti! Parchanti zatracení!
Oni ho zabili! Micka zabili! Ty parchanti
zatracení! Ty mrchy mohamedánský, oni ho
zavraždili!

Archie

/pomalu zpívá blues/ Ach Pane, ať kamkoli
pohřbí mé tělo, ať kamkoli pohřbí mé tělo,
vždyť duše má k Bohu jde blíž!

O P O N A

Konec druhého dějství

9. ČÍSLO

Blues. Reflektor na Franka u klavíru.

Frank

To mrtvý tělo vraťte do Anglie.
To mrtvý tělo tady pohřbete.
To mrtvý tělo vraťte eroplánem,
ale mně neříkejte nic.
Pro anglickou glávu
rozbili jsme si hlavu.
Naříkat ale nemůžem.
Musíme věřit ve svou zem.
Takže to tělo pochovejte tady,
přivezte mrtvý tělo letadlem,
ale mně neříkejte nic.

/Světlo hasne/

10. ČÍSLO

Billy, Phoebe, Jana, Frank, Archie

/Billy a Phoebe jsou v černém, ostatní mají na rukávech černé pásky/

- Jana A máme to za sebou. /Sebere nějaké noviny/
Může mi někdo říct, jaký to mělo smysl?
/Pauza/
- Archie Moje teta vždycky říkala: "Pěkně se s ním rozžehnali, jen co je pravda." To byla taková její prűpovídka. /Billymu/ Vid?
- Billy Chudák Růza.
- Archie Kolikrát jsem si myslel, co by se asi tak stalo, kdyby neřekla nic.
- Billy S Růzou jsme si něco užili. Často jsme si spolu vyrazili. Když jsme ještě byli svobodní.
- Jana Někomu to asi dělá dobře. Jak se cítíš, Phoebe?
- Phoebe Dobře, Janičko, jen jsem trošku unavená.
- Billy V Londýně, tam si člověk mohl užít. Město jako stvořené pro legraci. Lidem tam vždycky bejvalo do smíchu a rádi tě uvítali. Nejlepší publikum na světě.
- Archie Jednou jsme hráli v jedný vesničce v Donegalu. Prošmejdili jsme každou irskou díru. /Billymu/ Pamatuješ? Hned to dopoledne, jak jsme přijeli, přijde ke mně nějaký chlápek a povídá: "Řeknu vám, my se nějak vyznáme v divadle. My se tu vyznáme. Náš divadelní kritik dá do těla každému, každému!" Ukázalo se, že je místní kovář. Povídal, povídal: "Jestli projdete u zdejšího obecnstva, projdete všude na světě." A

měl pravdu. Odjížděl jsem s modřinou pod okem, pokud se pamatuju.

Billy Někde lidi jenom sedí a civí na tebe. Jenom si sedí. Ale Londýn, to bylo něco. Róza, to byla krásná ženská. Dobře, že tu už není.

Jana /popadne noviny/ Co proti tomu zmůžeš?

Frank Nic.

Jana Proč si žádný neopatřil tvou fotografii, jak přikládáš pod kotle?

Archie Mick by to taky nebral vážně.

Frank Všichni jsou otrávený.

Jana Všichni jsou otrávený, jen co je pravda. Všichni jsou otrávený, takže jenom přešlapují, flákají se a čekají, až se zase potrefí něco, co nás čeká příště.

Archie Kristepane, nezačínej s citovkou -

Jana Od tebe ji nečekám.

Archie Dobře děláš.

Jana Ale Frank je jinačí - aspoň doufám. Nemusíš mít strach, Franku. Nemusíš mít strach, že budeš cituplný jako můj slibný snoubenec. Ty na to neumřeš.

Archie Mick byl vlastně Grahamovi trochu podobnej. Zřejmě věděl, co chce a kam jde.

Jana Ale, to je zajímavý -

Archie Pamatuju, že měl plotky s nějakou Sylvou. Holce bylo asi šestnáct.

Jana Co je s tebou, Archie?

Frank Proč nedáš tátovi pokoj?

Archie Správně, proč nedáš tátovi pokoj?

Jana Pokoje měl už dost!

Archie Něco ti povím - celej život pořád něco hledám. Hledám takový čepovaný pivo, abych moh pít celej večer a neběhat každých deset minut na záchod. Abych se moh namazat a nebylo mi po něm zle, a všechno za čtyry pence. Tohle kdo by mi zajistil, ten by namouduši dostal můj hlas. Ach jo, vždycky se mi spíš povedlo ženskou položit, než jí něco vyložit.

Jana Víš, Archie, ty jsi tak trochu neřád.

Phoebe Jano -

Jana Ty jsi - neřád, jako když tě vyšije!

Archie Protože se nestarám než o čepovaný pivo? Poslouchej, děťátko, však ty na to přijdeš sama. Nakonec člověk kašle na všechno, až na nějakou tu živočišnou maličkost. A pro mne je ta živočišná maličkost čepovaný pivo. Musíš každého pořád napadat?

Jana Musím.

Archie Co si o sobě myslíš? Že jsi od toho, abys rozdávala klystýry?

Jana Je to moje povinnost.

Archie Já na tuhle vnitřní neposkvrněnost stejně nikdy pořádně nevěřil. Nezbyla mi tu od-včera láhev piva?

Frank Samosebou. /Vstane/

Jana Nemůžem žít zabarikádovaný v pokoji a ven lézt oknem.

Archie Po žebříku.

Jana Jsi jako všichni, jenomže jsi ještě horší. Myslíš si, že se schováš, když se prostě nebudeš o nic starat. Myslíš si, že když

se na všechno vykašleš, nikdo tě nepokorí, a tak celý život jen vyřváváš ty svoje sprostárny a tiše doufáš, že ti z toho něco kápně.

Frank Nech ho bejt! Je mu nanic jako tobě. Takže sklapni.

Jana /Frankovi/ Já ti promítnu film o Archiem Riceovi. Chceš napřed titulky?

Archie Ten páter se mi stejně nelíbil. Vyloučeně se mi protivil. Byl navalenej jako kanon, všimla sis?

Jana Já ti nenaletím. Tobě už nenaletí ani slepý kotě!

Archie Jen dál, jen si mě urážej, mně je to fuk! Zjistil jsem už dávno takovou věc. Většina lidí vůbec nepozná, kdy je někdo uráží. A celá hromada lidí z toho vytříská hromadu peněz. Máš pravdu, já jsem hloupej, jak ten škopek. Jsem jako ty druhý.

Jana Jenom nezačínej s pokorou.

Archie Já jsem pokornej! Já jsem vlastně moc pokornej. Pořád ve mně chrastí takový seschlý zrníčko pokory. V tobě ovšem sotva.

Jana Na víc se ovšem nezmůžeš.

Frank Co je s ní?

Archie Mě se neptej, synku. Mě se neptej. Jakživ jsem žádněj problém nerozřešil.

Jana Ty nemáš všech pět pohromadě! Ty umíš jenom nenávidět tu bezmocnou verbež v té velké tmě před tebou. /Frankovi/ Ráda bych, abys o svém otci věděl pravdu.

Frank Poslyš, Jano, sotva jsme pochovali Micka. Je pod drnem a nikdo nemá náladu mluvit o tom, ani se hádat.

tvůj táta velkomyslný, shovívavý a chápavý - jemu taky na nikom nezáleží. Nestojí za zlamanou grešlí!

Archie To bude přesnej odhad.

Jana Nemusíš se na mne tak dívat! Taký jsem přišla o bratra. Proč lidi jako my si klidně seděj a prostě všechno překousnou, proč chlapi umírají anebo přikládají do kotle, proč to všechno berem na vědomí, co si od toho slibuju, k čemu to všechno je - opravdu jen proto, aby nám ruka v rukavičce zamávala ze zlatého kočáru?

Phoebe Půjdu si lehnout. /Janě/ Na mě byl vždycky hodný.

Frank Mám ti nahoru přinést aspirin?

Jana Nikdo nikoho neposlouchá.

Phoebe Děkuji ti. Když budeš tak laskav. /Janě - prostě/ Na mě byl vždycky hodný, ať dělal co dělal. Vždycky. /Odejde/

Frank Skočím ti pro to pivo.

Billy Doma jsem měl v pokoji na kredenci vždycky plnou karafu. Tady máš klíč.

Jana /Archiemu/ To jí nesmíš udělat, já ti to nedovolím!

Billy Tady je.

Archie Chtěl by vědět, jestli jsem si prolongoval lovní lístek. Nic se neděje - mám na to ještě tři měsíce.

Billy Co? /Jane/ Tumaš.

Jana Co s tím?

Billy Co je - nepotřebuješ profouknout uši?

Frank Nechceš kapku piva, dědo?

Billy Tady člověka nikdo neposlouchá.

Frank Ptám se, jestli nechceš kapku piva!

Billy To je ten dnešní problém. Každý odmlouvá a dovoluje si, místo aby dělal a poslechl, co se mu říká. Ne, jdu spát. Ráno brzy vstávám. /Archie mu/ V kolik jsi říkal?

Archie Kolem devátý.

Frank Kam jdete?

Billy Máme s tvým tátou nějaké řízení. Zvláštní, jak všichni ti lidi dneska před Mickem smekali klobouky.

Frank Většinou stejně klobouky neměli. /Odejde/

Billy Když jsem byl mladší, každý muž - a tenkrát každý muž nosil klobouk, ať to byl pán nebo kmán - každý muž smekl, když šel kolem kenotafu. I v autobusu. Dneska koukám, lidi jdou kolem, ani nemrknou. Kdyby z něho sundali vlajky, nejspíš by si na něj sedli a posvačili.

Archie Zrovna jsem myslel na Micka a Sylvu. Taková hezounká, půvabná holčička to byla. Copak asi dělá teď? Jestlipak o něm četla v novinách? Že je národní hrdina a že ho zabili. Snad na něho ještě nezapomněla, co myslíš?

Frank Neřek bych. Můžu se od tebe napít?

Archie Posluž si. Pamatuju, jak mně Sylva dělala starosti. Říkal jsem si, holka bude pod zákon, ale nemoh jsem to z Micka vyrazit. Drobet mi to dělalo starosti. Zkoušel jsem na to zavést řeč, ale on si o mně vždycky myslel, že jsem tak trochu cvok, však víte. Ale mně to nevadilo. Skorem mi to vyhovovalo. /Janě/ On mě vlastně nikdy nebral vážně. Odfrkával jsem si a odkašlával, až ze

me vylezlo: "Podívej, chlapče, přece ti nemusím vykládat, aby sis dal pozor." On se na mne zakřenil a já si rázem připadal jako nějaký otrapa páter. Tak mu jenom povídám: "Teda, víš, kdy je holka dospělá, ne?" A on sedí, cení se od ucha k uchu a povídá: "V šestnácti."

- Jana Kam jdeš s Billym zítra?
- Archie Budu se asi muset vrátit do Brightonu a pro-
česávat pláž.
- Frank /Janě/ Nemáš u sebe nějaký aspirin? Tam
nejsou.
- Archie Moštárna Edlins - to byla místní firma. Vý-
čepy po celým Brightonu.
- Jana /dávám Frankovi aspirin/ Ty nevíš, co chce
udělat?
- Archie Za pár šupů ses tam moh líbezně namazat.
- Frank Proč jim nedáš pokoj?
- Archie Léta jsem ho nepil. Kolik stál?
- Jana Počítá, že se s ní rozvede. S Phoebe. Vi-
děla jsem ji. Tu holku, co si chce vzít. On
je blázen. Blázen. Jako když ho vyšije. Co
bude s ní? /Kývne nahoru/
- Frank Co bude s náma se všema? Poslyš, Janičko,
kulihrášku, nikoho nepředěláš -
- Jana Viděla ji? Včera jsem je spolu načapala
v Raketě. Dobře jsem si ji prohlídla. Je
to profesionální panna.
- Frank Radši jí to /aspirin/ odnesu nahoru.
- Archie Jaképak je asi teď? /Billymu/ Kolik stál?
- Billy Co?

Archie Zkvašenej mčst, ty partyko.

Billy Mordyje, jak to mám vědět? V životě jsem ho nepíl.

Archie Hm, je kapánek trpkej.

Billy Asi penci, řek bych. Penci půllitr.

Archie Teď bude asi za šilink. /Malá pauza/ To můžu rovnou pít pivo.

Jana /Archie mu/ Je hezká, rozmazlená, je malicherná a je hloupá. Rodiče má asi taky hlupáky. Musí být hloupí, když ji zplodili - Miss Nikdo 1957.

Archie Pravda pravdoucí.

Jana Jak je stará?

Archie Dvačet.

Jana Dvačet. Jsou asi tak hloupí, že tě dokonce nechají vzít si ji.

Archie Víš, já myslím, že jsem v životě spal jen s jedinou vášnivou ženskou. Aby to byla opravdu vášnivá ženská. A byla šťastně provdaná. Jmenovala se Iva.

Jana Ty si asi myslíš, že z nich vymáčkneš nějaké peníze!

Archie O to mi šlo.

Jana Dostaneš leda kroužek do nosu. Můžeš si říkat, že ho neucítíš, protože je ti všecko fuk a nic ti nevadí. Myslíš, že když ji nedostaneš ty, nedostane ji nikdo. Co bude s Phoebe?

Archie Iva Williamsová se jmenovala. Paní Iva Williamsová. Paní Iva Williamsová.

Billy Tak já jdu. Za kým půjdem, za Rubensem?

Archie Za Kleinem.

Billy Karlík Klein, starý Karlík Klein. Dělal jsem v jeho první produkci, víš ty to?

Archie Dvanáct třicet.

Billy Tenkrát byl mladší než tady Janička. Já ho dostal do Národního sportovního klubu. To já mu pomoh nahoru.

Archie Ten se vyzná v tlačenici.

Billy Bodejť by nebyl prima chlap. To já mu poradil, aby angažoval Edu Drummera. Dobrý kumštýř, ten Eda. Pěťadvacet let vydělával tisíce liber týdně, a vůbec se nezměnil. Fajn chlap. Tak něco mezi. Není z naší staré gardy, ale taky to není žádný ten dnešní pěti-minutový mikrofonový zázrak. Oni teď nemají žádnou osobnost. Eda měl vždycky styl a at dělal co chtěl, nikoho neurážel. Všichni jsme mívali svůj styl, svoje písničky a všichni jsme byli Angličani. Všichni jsme věděli, kde jsou meze, a i když jsme si z nich v jednom kuse utahovali, ve skutečnosti jsme nikdy nikoho nenaváděli, aby je překročil. Pravý profík je jaksepatří chlap. Potřebuje leda kus hadru za sebou a udrží lidi sám a sám půl hodiny. Je jako obyčejní lidé, jenomže se jim podobá víc, než oni sobě, jestli mi rozumíte. Tak Eda je pořád nahoře. Pořád je nahoře. /Janě/ Říkával jsem mu, všichni jsme mu říkali: "Edo, vždycky buď na lidi slušný, když jdeš nahoru, moh bys je potkat, až půjdeš dolů." Eda. Jeden z těch opravdu velkých, řek bych. Řek bych, že je asi poslední. Tak, tak, řek bych, že je asi poslední. /Odejde/

Jana Co to děláš, co mu to děláš! Přece ho nezaženeš zpátky na jeviště!

Archie Rubens a Klein zítra ve dvanáct třicet -

Jana Ty zabiješ toho starce jen proto, abys zachránil to svoje mizerný opelichaný divadýlko.

- Archie To není jen kvůli tomu mizernému, opelicaan-
nému divadýlku. To je kvůli tomu, aby tvůj
mizernej, opelichanej táta nemusel za mříže.
Lidi třeba nepřijdou za Archiem Ricem, ale
Billyho Rice pořád ještě můžou pamatovat.
Za pokus to stojí.
- Jana Jeho chceš taky zničit? On jediný má z nás
nějakou důstojnost a sebeúctu, on jediný má
vůbec něco, a ty ho zavraždíš, ty ho vezmeš
k tomu - jak se jmenuje - Rubens a Klein ve
dvanáct třicet, ty dopustíš, aby páncové Ru-
bens a Klein podepsali jeho rozsudek smrti.
Do čeho se to pouštíš, že jsi ho, proboha -
k něčemu takovému přiměl? Co se mu stalo?
Kam se poděl jeho pud sebezáchovy?
- Archie Cítí se mi tím povinen.
- Jana Tobě povinen! Tobě povinen! Billy není ničím
povinen ani tobě, ani komu jinému.
- Archie Víš, ještě než tys mi začala dávat hodiny
z vnitřní čistoty, Billy se sebral a něco
udělal. Šel k rodičům toho mého zajíčka,
víš, ty profesionální panny, cos ji viděla
v Raketě. Šel a řekl jim, že jsem ženatej
člověk se třema dospělýma dětma. Se třema
oficiálníma. O těch ostatních se jistě zmi-
novat nemusel.
- Jana Udělal ti čárnu přes rozpočet!
- Archie Jo, a pořádnou. Víš, já jim nic neřek o Phoe-
be a o vás všech.
- Jana To bych taky od tebe nečekala.
- Archie Tak vidíš, měla jsi pravdu, Janičko - aspoň
stran Phoebe. Že si starý Archie nakonec ne-
vrzne.

11. ČÍSLO

Dámy a pánové, Billy Rice dnes večer nevystoupí. Billy Rice už vůbec nevystoupí. Rád bych zazpíval píseň za něho - místo něho. Na rozloučenou! Ale, naneštěstí, nemohu. Nikdo nemůže. Nikdo z nás. /Odejde/

Nová opona. Pchřební průvod, kterého se účastní Ar-
Phoebe, Jana, Frank, Graham, Bratr Bill. Shromáždí
len rakve uprostřed jeviště, pokrývají ji anglickou
nu a kladou na ni Billyho klobouk, hál a rukavice. Vza-
rčky starých písní, chomáče melodií, brnknutí bendža.
se na -

Vpředu vlevo rampové světlo na Archieho a Bratra Billa. Vpředu vpravo rampa na Janu a Grahama Dodda. Bratr Bill vypadá jako velmi úspěšný a významný advokát, jakým skutečně je. Graham Dodd může za třicet let vypadat jako on, pokud bude úspěšný. Takových chodí po světě spousta: dobře oblečených, sebejistých, dobře vychovaných; s tak omezeným citovým a imaginativním fondem, že je prakticky zanedbatelný. Jsou naprosto neschopní sdružit se s někým z prostředí, které je třeba jen trochu odlišné od jejich. Ne. Grahama Dodda není třeba příliš popisovat. Nemůžete-li ho poznat, je to jen z jediného důvodu. Oba tyto dialogy jsou neodvislé, ale probíhají současně.

Graham Čestné slovo, Jano, nechci být hrubý. Prosím, je to hrubé, přijít a kárat, ale já nechápu, co můžeš mít s nimi společného.

Jana Nechápeš -

Graham Prosím, je to tvoje rodina a vůbec, ale koneckonců jsou jisté meze, jsou jisté meze -

Archie Takovej roztomilej starej pán to byl. Namouduši byl. Víš, kdo to řekl? Karlík Klein. Karlík Klein řekl, že starej Billy je nejpěknější starej pán v celý branži.

Graham - kdy prostě už neneseš vůči nim žádnou zodpovědnost.

Archie A pořád prvotřídní kumštýř, Archie! Pořád prvotřídní kumštýř.

Graham V tomto prostředí jsi vyrostla, ale ony jsou lepší, cennější věci v životě.

Archie Byl jeden z těch velkých, jeden z těch opravdu velkých.

Jana Odpusť, Grahame, ale já zůstanu s Phoebe. Řekla jsem ti, že jsem se vlastně rozhodla

jeste než jsem dojezdil. Nemohla si to vzít, a taky už nechci. A musím zůstat tady. Teď, když umřel Billy, musí být někdo s Phoebe. Frank odjede za pár týdnů do Kanady -

Archie Jana si myslí, že jsem ho zabil.

Bratr Bill Nezabíls ho, Archie. Ty jen tak lehce lidi nezabíjíš, to bych neřek.

Jana Žijeme každý jinak. Vždyť my dva ani stejně nedýcháme.

Bratr Bill Podívej, Archie, tohle ti říkám naposled. Musíš do té Kanady. Můžete se tam odstěhovat všichni - ty, Frank i Phoebe. Lístky jsem koupil. Mám je tady v kapse. Můžete se sebrat a všichni tři začít nový život.

Graham Ale to je nesmysl. Žádný rozdíl mezi námi není. Mělas mě ráda, sama jsi to řekla. Bylo nám spolu dobře. Mohlo z toho něco dobrého vzejít. Mám před sebou docela slušnou kariéru. Měli bychom všechno, nač bychom si vzpomněli. Vrať se ke mně, Jano.

Archie V Torontu nedostaneš čepovaný pivo. Zkusil jsem to.

Jana Nastoupil jsi tady někdy do vlaku? Do vlaku z Birminghamu na West Hartlepool? Nebo z Manchesteru na Warrington nebo Widnes. Vystup a jdi po ulici a po jedné straně třeba bude chemická továrna a po druhé nádražní skladiště. Houf dětí si hraje na ulici a ty jdi k jedné ženě, která stojí mezi dveřmi do předsíně. Vlastně ani předsíně nemá, protože dveřmi se jde rovnou do pokoje. Co jí můžeš říct? Jakou pořádnou informaci, jakou zprávu jí můžeš dát? Řekneš: "Paní, víte, že Kristus za vás umřel na kříži?"

Bratr Bill Ty lístky jsou tvoje, Archie. Vezmi si je. Splatím všechny tvoje dluhy, všechno urovnám, postarám se, aby se nic nestalo.

Jana A ta žena se pak na tebe podívá a řekne: "Ach, ano, o tom jsem už slyšela."

Archie Co když nepůjdu?

Bratr Bill Jestli tady zůstaneš, nic pro tebe neudělám, Archie. Už vůbec nic. Obávám se, že budeš muset vzít důsledky na sebe. Buď Kanada, nebo kriminál.

Archie Víš, vždycky jsem si myslel, že bych měl jít do kriminálu. Řek bych, že to musí být docela zajímavý. Určitě bych tam potkal nějakého známého. Víš, co o tobě říkala moje bytná ve Fulhamu? Říkávala: "Vypadá jako bachař." To byla taková její prűpovídka.

Graham Jsme v tom proto, aby něco bylo za to. Říkal to tvůj otec, ne?

Archie Tady na pracáku stejně nic neseženeš. Musej tady mít víc vandráků než v celý Anglii. Tak tedy ještě dvě představení navrch. Je to škoda. Byl bych rád proti tomu výběřčímu daní udělal jednadvacet. Teď už nikdy jednadvacet neudělám. Stejně má v ruce dvě esa.

Jana Tady jsme, sami ve vesmíru, bůh neexistuje a jako by to všechno začalo něčím tak jednoduchým, jako je sluneční paprsek, pražící do, kusu skály. Máme jen sebe. Nějak se z toho prostě musíme dostat. Máme jenom sebe.

Bratr Bill Je mi líto, Archie, ale já už ti vůbec nerozumím.

T m a

13. ČÍSLO

Rock'nrol. Za organtýnovou oponou nahotina: Britannia. Pak hudba Archieho Rice, jediná a jedinečná, vpadne do programu. Jevišťe se setmí, rampa osvětlí předscénu a nastupuje Archie Rice. Zpívá pár taktů písně: Číslo jedna do rozpočtu je naše maličkost."

Archie

Číslo jedna do rozpočtu
je naše maličkost.
Jedničku, ten základ počtů,
berem si na starost.
Jednička je, moji drazí,
jeden každý z nás.
Jednička je bezesporu
naše stará vlast.
Ty jasné barvy na praporu
si špinit nedáme.

To málo, co nám ještě zbylo,
si už ponecháme.
Volíme jedna jednou provždy,
jednou to vyhrajem!

Přišel jsem vám povědět o mý ženě. Vrátila se k svému manželovi! Rovnou k němu. Moc netleskejte, barák je na spadnutí. Na spadnutí. No. Co tomu říkáte? Co jí říkáte? Tý dámě s helmou na hlavě? Nějak nám poklesává v kolenou. Potřebovala by flák svíčkový - pořádný anglický svíčkový. Nebo aspoň dvě vejce natvrdo. Ale je to hodná holka - hodná holka. Chodí tady s Karlíkem - viď, Karlíku? /Dirigentovi/ Potkali se v lítačkách a od té doby v tom lítaj. Mám tu tvrdý živobytí, to vám řeknu. Tvrdý živobytí. Nahotiny jim říkaj, dámo, nahotiny. Dyť toho má na sobě víc než já! Je to zkrátka kus ženský, kus ženský. Holt se musím držet zpátky. No co, nevadí. Však jsem si svého času něco našpásoval, fakt. Neřekli byste, že na mě ženský letěly, co? Že byste to neřekla, dámo? Že vás to vždycky postaví na

nonyr /zpíva/ "Onou si se svou osobou,
se hrabe na tu mou!" Táhle po straně je
chlapík s háčkem, vidíte ho, ne? Stojí si
tam, stojí. Já ho vidím. To bude určitě ten
výběrčí daní. Život je stejně divnej, co?
Je, je. Je divnej. Jako když cucáte bonbón
v papíru. No nic, hnojivo z nás bude dobrý.
Ale radši bych si dal sklenici piva dnes a
denně. Vy mi nevěříte, ale já bych si dal.
Myslíte si, že je po mně, co. Jen to řekně-
te, myslíte si, že je po mně, co. Myslíte
si, že je po mně. Tak to teda je. Copsk,
vám je tam zima? Ale než půjdu, dámy a pá-
nové, rád bych vám pověděl takovou povídeč-
ku, povídečku. Je to povídka o jednom člo-
věku, o takovém obyčejným človíčkovi, jako
jste vy nebo já, a on se jednoho krásného
dne probudí, a kouká, je v ráji. To víte,
rozhlíží se kolem a všimne si, že vedle
něho stojí nějaký chlápek. Někakej sva-
tej, nebo co. Prostě zastupuje vítací výbor.
A tenhle chlápek - ten svatej - mu povídá:
"Nuže," povídá, "nyní jsi v ráji." "Vážně?"
povídá človíček. "Ano, jsi" - povídal sva-
tej, "a co víc, vysloužil sis věčné blažen-
ství." "Vážně?" povídá on. "Zcela nepochyb-
ně," povídá svatý. "Jsi na onom světě" poví-
dá, "což neslyšíš zástupy? Jak každý zpívá,
jak každý jásá? Co ty na to, můj synu?"
Človíček se podívá kolem na všechny ty po-
zemské zástupy rozložené na pozadí vesmíru.
A povídá svatému: "Moh bych si stoupnout
tam co vy a pořádně se rozhlídnout?" "Ovšem-
že můžeš, můj synu." A udělá mu místo. A
človíček si stoup tam co svatý a civí na tu
podívanou kolem. Na nebešťany a vůbec na
všechny. "Veškeren zázrak a veškeré blažen-
ství věčnosti tě obklopují," povídá svatý.
"To jako tohleto všechno že je věčnost a já
že jsem v ráji?" "Přesně tak, můj synu. Nuže,
co na to řekneš?" "Mno," povídá on, "kolik-
rát jsem si myslel, co bych asi tak řek, kdy-
by mě to potrefilo. A nějak mě nic nenapad-
lo." Svatý se na něho mile usmál a zase po-
vídá: "Tak co teď řekneš, můj synu?" "Můžu

ne/ Ten svatý vypadal, jako by mu nějaká pořádná tlapa vsolila pohlavek. Nebešťané přestali zpívat a všichni andělé skryli tváře a po malý zlomeček věčnosti bylo v celém ráji тихо jako v kostele. Nějakou chvíli se svatý nezmohl ani na slovo, a pak človíčka objal a políbil ho. A povídá: "Mám tě rád, můj synu. Z celé duše tě vždycky budu mít rád. Na to slovo čekám celou tu dobu, co jsem tady." Ten s háčkem je tu, já ho vidím. Tak abych spustil, ne? Abych spustil.

Řekněte mi, lidé drazí,
má to smysl, dělat zmatek,
každý den přec není pátek,
neděle je za pár dní!

/Začíná trochu škobrtat/

Život máme -
nejlepší je klidně sedět,
pěkně svýho jen si hledět.

/Zarazí se a zírá před sebe. Hudba hraje dál, a on se chytne/

Kdo si pro nic za nic zoufá,
na toho si každý troufá.

/Hledí dozadu, pak pokračuje/

Obejdem se bez vervy.

/Vlevo se objeví Phoebe, v ruce
drží plášť do deště a klobouk/

Kdo nedělá si hlavu, je Archie Rice,
kdo si nic -

/Zarazí se, hudba hraje dál, Archie jde k Phoebe, ta mu pomáhá do kabátu a podává mu klobouk. Archie váhá, vrací se k rampě/

Byli jste dobrý publikum. Moc dobrý. Moc
dobrý publikum. Dejte mi vědět, kde děláte
zítra večer a já se přijdu podívat NA VÁS.

/Odchází středem s Phoebe, reflektor
stále svítí na rampu, kde Archie
stál. Orchestr hraje dál "Kdo nedě-
lá si hlavu", náhle malý světelný
svět zhasne, jeviště je holé a
prázdné. Archie Rice odešel. Jen
hudba hraje dál/

O p o n a

K O N E C

John Osborne

K O M I K

Z anglického originálu The Entertainer /London 1957/ pře-
ložil Milan Lukeš. Obálku navrhl Jiřef Vršťala. Rozmnožila
DILIA v Praze. Odpovědný redaktor Alexander Jerie.

39 - 10. 973 - 80 13/5

První náklad 150. Stran 96.
Cena rozmnoženiny Kčs 10,-

Knihovna Jiřeho Mahena v Brně
Kobližná 4. 601 50 BRNO